СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ПО ПРОЕКТ НА РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО ЗА 2025 ГОДИНА

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „УЧЕНИЧЕСКИ ОЛИМПИАДИ И СЪСТЕЗАНИЯ”				
Модул 2 „Осигуряване на обучение на талантливи ученици за участие в ученическите олимпиади“				
1.	**Нели Дянкова, заместник-директор в НПМГ "Акад. Л. Чакалов", гр. София и екип от НПМГ** **(електронна поща)**	Програмата на МОН „Ученически олимпиади и състезания” осигурява на учителите възможност да обучават ученици, желаещи да развиват своите умения и да разширяват своите интереси в различни научни области, които не са застъпени в училищния курс на обучение, както и да повишават нивото на постиженията си. **Основните резултати за учениците включват** • задълбочени знания, надхвърлящи училищния курс по математика • умения за аргументация, точност, комбинативност на мисълта, откривателство и творческа инициативност • формиране на ценности и качества, необходими за работата в екип • изграждане на личностни качества С помощта на тази програма учителите реализират образователен модел, в който всеки ученик може да открие своя талант, да реализира желанието си за развитие и да получи мотивация за учене. Работейки по програмата, учителите разширяват знанията и професионалните си качества. Като резултат очакването е те да получават не само морална	Приема се за сведение	Модулът се изпълнява от 2018 г. Бюджетът му действително в дълъг период от време оставаше без промяна (1 500 000 лева), но през 2025 г. той е увеличен на 2 400 000 лв., което е ръст с 60 %. Вследствие на това увеличение става възможно минималното заплащане на един учебен час да нарасне със 100% - от 10 на 20 лева. Максималното заплащане също е увеличено от 25 на 30 лева (20% увеличение). Работата с талантливите ученици би следвало да се включва в политиката на всяка образователна институция, независимо от националните програми. В много малко

		удовлетвореност, но и адекватно заплащане на вложения нелек труд. Според програмата обучението е от изключително значение за по-високите постижения в националните олимпиади и за успешното представяне на българските национални отбори в международните олимпиади и състезания. Преди месец екип от преподаватели и директори се срещна с Министъра на образованието и неговия екип и представи пред него своите виждания и проблеми, свързани с Националната програма – с нейната организация и финансиране. Почти 15 години средствата за финансиране на обучението на ученици по този модул беше 1 500 000 лева, което е крайно недостатъчно за финансиране на обучението на всички талантливи ученици във всички училища в България, по всички предмети. До миналата година Програмата финансираше по **500** лева на явил се ученик на национален кръг по предмет, и по **1 500** лева на лауреат или медалист от международни олимпиади. Така при явили се 40 ученици или повече на национален кръг училището получаваше минимум 20 000 лева (без медалистите и лауреатите) + 6 000 лева за организация и участие на учениците в олимпиади и състезания. На тази среща представихме факти, свързани с крайно недостатъчното заплащане на труда на учителите и невъзможното финансиране на пътуването и настаняването на учениците за участие в състезания и олимпиади. Очакванията ни за промяна на досегашната програма не се увенчаха с успех. Направени са на пръв поглед положителни промени, но са добавени клаузи, които не само, че не подобряват финансирането, а направо намаляват средствата за училищата, които „захранват“ националните отбори. В проектното предложение за всеки ученик (който не лауреат или медалист) училището получава по 800 лева, за лауреат – по 1250, а за медалист (който не е лауреат) – по 1500 лева. Така		европейски страни ресорните министерства заделят отделни средства за подготовка на ученици за участие в олимпиади. В становището правилно са отбелязани компетентностите, които се стремим да развием с тази национална програма, но тя е насочена към всички училища, а не само към тези, които „захранват“ националните отбори. Всъщност ограничението от 25 000 лева през учебната 2024/2025 година е засегнало само 3 училища. Финансирането по модула на обучението за участие в олимпиади има безспорни постижения, но допусна и известни изкривявания. Не е приемливо едно училище (в случая СМГ) да получава по модула толкова средства, колкото всички училища в област Пловдив и област Варна взети заедно. Такова широко разтваряне на ножицата не може да е здравословно за образователната ни система. Това ясно личи и от резултатите от външното оценяване и от

		за 40 ученици се отпускат минимум 32 000 лева. Но в точка 12.2.2. Допустимо финансиране по модула на стр.10 в Програмата се посочва, че *„едно училище няма правото да кандидатства с проект за осигуряване на обучение на талантливи ученици за участие в ученическа олимпиада, който надхвърля сумата от **25000** лева, вкл. и административните разходи*.“ През настоящата учебна 2024-2025 година в НПМГ се обучават 49 групи ученици по 15 предмета, което на практика означава, че през предходната учебна година има участвали в национален кръг ученици от НПМГ по почти всички предмети от учебния план. Благодарение на това се сформираха групите през настоящата учебна година и се финансира тяхното обучение. Така например по предмета химия и ООС по НП „Ученически олимпиади и състезания“ се обучаваха 64 ученици, които са разпределени в 6 групи. Занятията се провеждат на базата на финансиране, получено от участие на 43 ученици в 56-та национална олимпиада по химия, която се проведе през учебната 2023-2024 г. Броят на часовете за всяка група е 150 средно. Благодарение на тези часове и през настоящата учебна година 43 ученици са допуснати за участие в националния кръг на олимпиадата по химия. Общата сума, получена за хонорари на преподавателите е 22 500 лв. а броят преподаватели е 9. Тази сума е на база 500 лв. за 42 участвали в олимпиадата ученици през предходната учебна година и един медалист от европейската олимпиада по естествени науки. Съгласно проекта на НП „Ученически олимпиади и състезания“ за учебната 2025 – 2026 г., който е публикуван на сайта на МОН за обсъждане, всеки участвал в националния кръг ученик носи по 800 лв. което означава 34 400 лв. (43х800 лв.) за обучение на талантливи ученици по предмета Химия и ООС плюс 30% за административни разходи и пътуване за националния кръг. Но		различните международни изследвания. Грижата за по-високи постижения в сферата на математиката не може да се свежда до грижа само за две училища, които действително имат завиден потенциал. Справедливото финансиране, което може успешно да стимулира образованието, изисква ясно следване на принципи и правила, които да гарантират справедливост за всички училища. Това е причината за поставяне на горна граница на сумата, за която може да се кандидатства – такова ограничение има в почти всички национални програми и проекти. По този начин се възпрепятства прекаленото съсредоточаване на средства в изключително малък брой лица и институции. Отговорната образователна политика изисква цялостна грижа, която предполага и умереност в натоварванията на учениците. Увеличението на бюджета на модула е съвсем реално. То не само довежда до по-високо

		според клаузата, посочена в 12.2.2. това няма да се случи, защото е сложен „таван“ на сумата по проект – 25 000 лв. Нашето предложение е ДА НЕ СЕ ПОСТАВЯ ОГРАНИЧЕНИЕ НА ПОЛАГАЕМАТА СУМА ПРИ КАНДИДАТСТВАНЕ ПО ПРОГРАМАТА ЗА ДАДЕН ПРЕДМЕТ.		заплащане на учителския труд, но и увеличава възможностите на училищата да осигуряват участието на учениците в националните кръгове на олимпиадите – един ученик, класиран за националния кръг ще осигурява на училището за административни разходи вече не 150 лв., а 240 лева. По същество в становището на учителите по математика, информатика и природни науки към НПМГ няма аргументация срещу предложеното ограничение от 25 000 лева. То включва единствено изчисления колко биха получили без и с ограниченията, но няма никакъв аргумент срещу конкретната сума, за която може да се кандидатства. Няма и разчет на разходите на НПМГ по модула. В заключение наложената горна граница не ограничава същностно възможностите на училищата за организацията на подготовката на учениците за участие в олимпиади, а подпомага по-справедливото разпределение на средствата

				между всички училища, не само към преуспяващите, и спомага за формирането на ефикасен и ефективен бюджет на модула и на цялата национална програма „Ученически олимпиади и състезания“
2.	**Невена Върбанова - старши учител по химия и ООС в НПМГ "Акад. Любомир Чакалов", гр. София, председател на ПУО "Химия"** **Людмила Михова - главен учител по химия и ООС в НПМГ „Акад. Л. Чакалов“, гр. София** **(електронна поща)**	Силно сме обезпокоени от безпринципното нарушаването на утвърдените правила за финансиране на проекта “Ученически олимпиади и състезания“. Зад класирането и реализацията на всяко дете, достигнало до национална олимпиада по който и да е предмет, стои упорит труд на съответните преподаватели. Доказателство за това са постоянните успехи по химия на Национални и международни олимпиади. Нарушава се основен принцип на състезателното начало. Това ще окаже силен демотивиращ ефект върху преподаватели и ученици. Смятаме, че актуализацията на заплащането на един учебен час е крайно недостатъчна, особено, като се има предвид високата инфлация през последните години. Приходът от един ученик е повишен с 60% (от 500 на 800 лв.), докато на един учебен час е повишен едва с 20 % (от 25 лв. на 30 лв.). Поради голямата натовареност на учебната база, се налага повечето групи от проекта да се водят в почивни дни. Предварителната подготовка на учителите за провеждане на занятията е сериозна, не е просто повторение на учебно съдържание. Изисква много повече време за подбор на задачи и дидактически материали. За подготовката за практическите задачи се изисква много повече време - подготовка на разтвори, организация на работните места. Този труд съвсем не е заплатен и не се отчита. Считаме, че предложената граница от 25 000 лв. е много ниска, и съответно несправедлива. За изминалата Национална олимпиада	Приема се за сведение	Модулът се изпълнява от 2018 г. Бюджетът му действително в дълъг период от време оставаше без промяна (1 500 000 лева), но през 2025 г. той е увеличен на 2 400 000 лв., което е ръст с 60 %. Вследствие на това увеличение става възможно минималното заплащане на един учебен час да нарасне със 100% - от 10 на 20 лева. Максималното заплащане също е увеличено от 25 на 30 лева (20% увеличение). Работата с талантливите ученици би следвало да се включва в политиката на всяка образователна институция, независимо от националните програми. В много малко европейски страни ресорните министерства заделят отделни средства за подготовка на ученици за участие в олимпиади.

		по химия и ООС, само нощувките и транспорта за отбора по химия възлизат на около 8000 лв. След приспадане на 30% за административни разходи от зададеното по програмата, за финансиране на реално взети часове остава минимална сума. Колективът учители, които си разделят този остатък са девет души. Настояваме реално заслужените средства да бъдат предоставени на училището и усвоени за подготовка на талантливите деца на България. Друг проблем е, че в проекта на документ, на страници 7 и 11 има посочени два различни минимума за брой часове на група. Ако учител е имал едно дете на национална олимпиада и за това се полагат 800 лева, при 40 учебни часа минимум, колко лева излиза един учебен час? Минимумът часове трябва да е 20. Считаме, че на колегите от дадено училище трябва да се превеждат всички полагащи се пари за брой ученици и лауреати. Каква мотивация би имал учител, когато получава възнаграждение по-малко от това, което е изработил? Какъв смисъл намираме в работата си, когато биваме наказани за успехите си?		Ограничението от 25 000 лева през учебната 2024/2025 година е засегнало само 3 училища. Финансирането по модула на обучението за участие в олимпиади има безспорни постижения, но допусна и известни изкривявания. Не е приемливо едно училище (в случая СМГ) да получава по модула толкова средства, колкото всички училища в област Пловдив и област Варна взети заедно. Това широко разтваряне на ножицата не е здравословно за образователната ни система. Справедливото финансиране, което може успешно да стимулира образованието, изисква ясно следване на принципи и правила, които да гарантират справедливост за всички училища. Това е причината за поставяне на горна граница на сумата, за която може да се кандидатства – такова ограничение има в почти всички национални програми и проекти. По този начин се възпрепятства прекаленото съсредоточаване на средства в

				изключително малък брой лица и институции. Отговорната образователна политика изисква цялостна грижа, която предполага и умереност в натоварванията на учениците. Увеличението на бюджета на модула не само довежда до по-високо заплащане на учителския труд, но и увеличава възможностите на училищата да осигуряват участието на учениците в националните кръгове на олимпиадите – един ученик, класиран за националния кръг ще осигурява на училището за административни разходи вече не 150 лв., а 240 лева. По същество в становището на учителите по химия и ООС в НПМГ няма аргументация срещу предложеното ограничение от 25 000 лева, няма и конкретни разчети за разходите на НПМГ по модула. В заключение наложената горна граница не ограничава същностно възможностите на училищата за организацията на подготовката на учениците за

				участие в олимпиади, а подпомага по-справедливото разпределение на средствата между всички училища, не само към преуспяващите и спомага за формирането на ефикасен и ефективен бюджет на модула и на цялата национална програма „Ученически олимпиади и състезания“
3.	**Асоциация на центровете за подкрепа за личностно развитие в България /АЦПЛРБ/** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	Предлагаме да бъде създаден нов Модул „Организиране, провеждане и участие в национални и международни конкурси, състезания и празници от ЦПЛР, включително от НКИИ“. Центровете за подкрепа за личностно развитие са основните организатори на изяви по интереси, част от Националния календар за изяви по интереси. Предлагаме тези форми на изява да бъдат финансово подкрепени от Министерство на образованието и науката чрез Националната програма. Учениците от училищата и ЦПЛР са активни участници във всички форуми, част от НКИИ. Обръщаме се за осигуряване на по-голяма финансова подкрепа за провеждането на тези форуми за изява на децата и учениците и издигане престижа на българското образование.	Приема се за сведение	Участието в национални и международни конкурси, състезания и празници е част от дейността на ЦПЛР и се финансира в рамките на техния бюджет. Съгласно чл. 280, ал. 2 от ЗПУО със средства от държавния бюджет се финансират изцяло или частично дейностите, които са обект на държавна политика. ЦПЛР се финансират от държавния бюджет и от бюджета на съответната община на принципа „споделено финансиране“. Средствата от ДБ се предоставят въз основа на утвърдена годишна програма и норматив за изпълнението й. С тях центровете могат да извършват разходи за персонал

				и за присъща издръжка за осъществяване на дейностите за занимания по интереси, включени в годишната им програма. Предоставянето на публични средства по национална програма за същите дейности би представлявало двойно финансиране, което е недопустимо.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ОСИГУРЯВАНЕ НА СЪВРЕМЕННА, СИГУРНА И ДОСТЪПНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА”				
1.	**Ваня Чонкова - Вр. ИД Директор на ОУ „Пейо Яворов“, Димитровград** **(електронна поща)**	Във връзка с безопасните условия на обучение и отдих на учениците предлагам към Модул 1, Дейност 1 „Модернизиране на училищната среда за ефективен учебен процес“ /към допустимите за финансиране дейности/, да бъде добавено изграждане/ремонт на училищна ограда. По времето на годините на прехода 1990-2000 г. оградите на училищата в ромските квартали са унищожени /или липсват/. Училищата нямат финансова възможност да изградят/ремонтират оградите.	Приема се за сведение	Разходите за изграждане/ ремонт на училищна сграда, вкл. ограда, са капиталови разходи, които се включват в инвестиционната програма на МОН и не могат да се финансират със средства по национални програми. Модул 1 е насочен към осигуряване на привлекателни съвременни условия за ученици и учители в класни стаи/учебни кабинети, в стаи за занимания по интереси за целодневна организация на учебния ден, в училищни библиотеки/кътове за четене.
2.	**Валентина Стоева Председател на фондация „Четене“ и Фондация „Детски книги“**	Предлагаме в т. 14.1. по Модул 1 да се обособят отделни критерии за оценка за проектите за обзавеждане и/или оборудване на училищната библиотека/кътове за четене, а именно:	Приема се	Предложението е отразено в текста на програмата. В т. 14.1. е добавен допълнителен

	Виктория Бисерова, председател на УС на Сдружение „Книги и четене“ **(електронна поща)**	• Административно съответствие за пълно и точно попълване на формуляра за кандидатстване – 10 точки; • Обосновка на мотивите за изготвяне на проектно предложение – до 30 точки; • Степен на съответствие между цели, дейности и очаквани резултати – до 20 точки; • *Нието лице на длъжност библиотекар, притежаващо професионална квалификация по професията „Библиотекар“, специалност „Библиотекознание“ – до 10 точки;* • Целесъобразно разпределение на заявените средства – до 20 точки • Оригинален подход за реализиране на дейностите – 10 точки. Мотивите ни за добавяне на критерия *„Нието лице на длъжност библиотекар,….“*, са следните: - Училищните библиотеки с наети лица на длъжност библиотекар гарантират изпълнението на всички изисквания на програмата, свързани с подкрепа на качественото обучение по хуманитарни науки, по география и икономика, по технологии и предприемачество и за целодневна организация на учебния ден. - Библиотекарите, като специалисти по търсене на информация в бази данни, подкрепят адекватно преподавателите по различните предмети и имат капацитета да допринесат за изпълнението на целите, дейностите и очакваните резултати по проекта. - Библиотекарите биха могли да подготвят допълнителна информация и работни материали, съответстващи на темата на учебния час/предмет, чрез която да подпомогнат учениците да продължат ученето по темата, поставена от учителя, включително в часовете по извънкласни дейности и в хода на целодневната организация на учебния ден. - Библиотекарите могат да допринесат за използването на интердисциплинарен подход при провеждането на съответните учебни дейности по проекта и да гарантиран иновативен подход за провеждане на дейностите.		критерий за оценка на проектно предложение: „….в случаите когато училище/ЦСОП кандидатства за обзавеждане и/или оборудване на училищна библиотека/кътове за четене и в него има назначено лице на длъжност библиотекар, притежаващо професионална квалификация по професията „Библиотекар“, специалност „Библиотекознание“ – 10 т.“

		Базираме предложението си на последните научни достижения в сферата на развитие на функционалната грамотност, както и на данни от организации от Ирландия, Шотландия, Нидерландия и Финландия, част от европейската мрежа за грамотност и насърчаване на четенето EURead.		
3.	**Асоциация на центровете за подкрепа за личностно развитие в България /АЦПЛРБ/** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	Центровете за подкрепа за личностно развитие са включени в НП „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда“ само по Модул 2 „Подкрепа на децата и учениците за работа в ЦПЛР по чл. 49, ал. 1, т. 1 и 2 и ал. 4 от ЗПУО и в НДД“. Програмата е аналогична на миналогодишната програма в частта, която подкрепя изграждането на кабинети за организирани занимания на децата и учениците. Поставените индикатори са аналогични на миналогодишните като не направено разширение, нито по отношение на бюджет, нито по отношение на брой обзаведени кабинети. Очакваният брой е отново около 50 кабинета при наличие на над 90 институции в системата. Финансирането за оборудване и обзавеждане на кабинет остава 20 000 лева. Предлагаме да бъде увеличено финансирането за програмата за 2025 година, както и да бъде увеличен бюджета за всеки одобрен проект, тъй като ЦПЛР към настоящия момент не са бенефициенти по нито една друг програма. Единствената промяна, която поощряваме, касае изграждането на кът/ове за занимания по интереси на открито в съответно направление в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта. Това би предоставило допълнителни възможности за осъвременяване на физическата среда в Центровете. Препоръчваме да се даде възможност за изграждането на кът/ове на закрито в общи помещения, и фоайета на ЦПЛР, където да се облагородят зоните за социални контакти, самоподготовка на учениците, за почивка или провеждане на общи дейности и мероприятия.	Приема се за сведение	Бюджетът на програмата е съобразен с разчетите по бюджета на МОН за всички национални програми за 2025 г. Съгласно чл. 280, ал. 2 от ЗПУО със средства от държавния бюджет се финансират изцяло или частично дейностите, които са обект на държавна политика. ЦПЛР се финансират от държавния бюджет и от бюджета на съответната община на принципа „споделено финансиране“. Средствата от ДБ се предоставят въз основа на утвърдена годишна програма и норматив за изпълнението й. С тях центровете могат да извършват разходи за персонал и за присъща издръжка за осъществяване на дейностите за занимания по интереси, включени в годишната им програма. Извън средствата от държавния бюджет заниманията по интереси,

		За да се осигури равен достъп, достъпна архитектурна среда и опазване живота и здравето на децата и учениците, които участват в заниманията по интереси в ЦПЛР на територията на Република България, настояваме за включване на нашите институции в допустимите кандидати по Модул 3 „Създаване на достъпна архитектурна среда“ – Дейност 2. „Адаптиране и изграждане на санитарни възли“ и Дейност 3. „Ремонт на прилежаща инфраструктура“. Сградите и прилежащата към тях инфраструктура в много от ЦПЛР в България са в плачевно състояние, а финансовото състояние на институциите не позволява извършването на ремонт и изграждането на площадки, паркове и др. в прилежащите им площи. Санитарните възли на някои места не са ремонтирани от много години. В повечето ЦПЛР няма изграден санитарен възел за хора с увреждания. Заниманията по интереси се посещават и от деца със специални потребности, както и такива и в неравностойно положение. Сред тях има и такива, които често се отказват от любимите им занимания, поради липса на достъпна архитектурна среда.		организирани в центровете по чл. 49, ал. 1, т. 1 ЗПУО, се финансират с допълнителни средства от бюджета на първостепенния разпоредител с бюджет или със собствени приходи на институцията. Поради ограничения бюджет на Модул 3 „Създаване на достъпна архитектурна среда“ до 2023 г. включително по него се финансираха само държавни образователни институции. Едва през 2024 г. имаше възможност към допустимите кандидати да бъдат включени и общинските училища, в които се обучават деца с физически увреждания. Предвид факта, че децата посещават училищата всеки учебен ден с продължителност, определена спрямо седмичната учебна програма, на този етап е приоритетно да се осигурят средства за адаптиране на учебната база в тези образователни институции към нуждите на хората с увреждания, така че учебния процес да се провежда при нормални за тях условия. След

				като програмата обхване по-голямата част от училищата, в които се обучават деца с физически увреждания, ЦПЛР също ще бъдат включени като допустими бенефициенти по модула.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ХУБАВО Е В ДЕТСКАТА ГРАДИНА“				
1.	**Диян Стаматов – председател на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ)** **(деловодна система Евентис)**	Национална програма „Хубаво е в детската градина“ има за цел да подкрепи предучилищното образование, но в настоящия си вид не осигурява достатъчно финансиране и подкрепа за реализиране на иновативни и устойчиви промени в детските градини. За да бъде програмата по-ефективна, предлагаме следните конкретни промени: *1. Увеличаване на бюджета за детските градини* • В момента финансирането, което получават детските градини, е недостатъчно за реални иновативни промени. • Предлагаме увеличаване на бюджета по програмата с поне 50% и ясни критерии за разпределението му, така че повече детски градини да бъдат обхванати. • Финансирането трябва да бъде обвързано с устойчиви проекти, а не само с еднократни инициативи. *2. Въвеждане на целево финансиране за иновативни проекти* • Настоящата програма не стимулира реални иновации, а покрива основно дейности, които са част от ежедневната работа на градините. • Предлагаме въвеждането на целеви модул за иновации, чрез който градините да могат да кандидатстват за: o Оборудване на специализирани учебни пространства (например за СТЕМ-обучение, приложни изкуства, театрални студия и др.).	Приема се по принцип	Направени са шест конкретни предложения за промени в програмата, като на практика всички са подчинени на необходимостта от увеличение на бюджета на програмата. 1. Считаме, че увеличението на бюджета на програмата с 50 % несъмнено ще даде възможност за участие на повече детски градини (ДГ), и го подкрепяме при наличие на финансова възможност. 2. Приемаме по принцип въвеждането на целево финансиране за иновативни проекти, но обръщаме внимание, че програмата финансира именно иновативни практики в детските градини. Нито едно от изброените предложения не е ограничено от програмата, която дава свобода на всяка ДГ да планира

		o Проекти за интегриране на дигитални и игрови образователни подходи. o Сътрудничество между детски градини и външни експерти/организации за разработване на иновативни педагогически модели. *3. Подобряване на условията за обучение чрез инвестиции в средата* • Включване на финансиране за обновяване и адаптиране на вътрешната и външната образователна среда, така че тя да отговаря на съвременните изисквания за предучилищно образование. • Специален модул за осигуряване на природосъобразни и устойчиви решения в детските градини – зелени класни стаи, интерактивни дворове и екологични проекти. *4. Включване на допълнително обучение за педагогическите специалисти* • Детските градини следва да получат възможност за финансиране на квалификации и обучения, насочени към: o Използване на иновативни образователни методи (проектно-базирано обучение, Монтесори, СТЕМ и др.). o Развитие на емоционалната интелигентност и социалните умения на децата. o Работа с родители и общността за по-активно включване на семействата в образователния процес. *5. Финансиране за разработване и прилагане на устойчиви образователни програми* • Детските градини трябва да имат възможност да разработват дългосрочни програми, а не само краткосрочни проекти. • Предлагаме създаването на специален фонд за устойчиви образователни иновации, който да финансира мултигодишни инициативи с доказан ефект върху децата. *6. Разширяване на обхвата на допустимите разходи*		иновативната практика, която ще приложи, и да реши как ще изразходва средствата от одобрения бюджет. 3. Подобряването на условията за обучение чрез инвестиции в средата също е част от допустимите дейности по програмата. 4. Квалификацията на педагогическите специалисти е част от дейностите по друга национална програма. 5. Финансирането за разработване и прилагане на устойчиви образователни програми чрез осигуряване на възможности за разработване на дългосрочни програми, а не само краткосрочни проекти, е концептуално предложение, което ще бъде обсъдено при

		• В момента програмата не позволява достатъчна гъвкавост при разходите. • Предлагаме разширяване на допустимите разходи, така че детските градини да могат да инвестират в: o Дълготрайни материални активи, които ще останат и ще бъдат използвани дългосрочно. o Образователни игри и материали, които подпомагат интерактивното учене. o Външни консултанти и специалисти, които могат да обогатят педагогическия процес. Настоящата програма „Хубаво е в детската градина“ трябва да бъде трансформирана така, че да предоставя реална възможност за иновации и устойчиви подобрения в детските градини. Предложените промени ще гарантират, че финансирането ще бъде използвано ефективно, ще доведе до видими резултати и ще допринесе за развитие на детските градини като модерни образователни институции.		разработването на НП за следващата година. 6. Разширяването на обхвата на допустимите разходи в значителна степен е свързано и с възможностите за увеличаване бюджета на програмата. Финансирането по програмата има за цел да подкрепи прилагането на иновативни практики, което не включва задължително закупуването на ДМА. По програмата и към момента са допустими разходите за образователни игри и материали, които подпомагат интерактивното учене, както и за външни специалисти, които могат да обогатят педагогическия процес.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ (ИКТ) В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ“				
1.	**Георги Златаров – основател на платформа OneBook** **(електронна поща)**	Във връзка с публикуваната за обсъждане Национална програма на МОН, бихме искали да направим следното предложение: Програмата „ИКТ за електронен дневник в детските градини“ датира от 2021 г. и оттогава не е актуализирана като финансиране. За периода февруари 2021 – февруари 2025 г. натрупаната инфлация е 37,2 %, а разходите за софтуерна поддръжка и телефонен съпорт нараснаха почти двойно. Предлагаме натрупаната инфлация за горепосоченият период да бъде отчетена с актуализацията на финансирането по програмата	Приема се	Предложението е отразено. Бюджетът на програмата е увеличен с 1 000 000 лв. за обезпечаване на разходите по посочената дейност.

		за ИКТ на МОН 2025 в частта за електронен дневник за детски градини с 35 %.		
2.	**Георги Златаров – основател на платформа OneBook и детски градини от Столична община – район „Триадица“** **(електронна поща)**	Към момента 601 представителя на детски градини подкрепиха следните предложения: 1. Предложение: Актуализиране на сроковете за кандидатстване по програма ИКТ за електронен дневник Предлагаме да бъдат възстановени сроковете от 2021 г., а именно: 22.04. – начален срок за кандидатстване. 07.05. – краен срок за кандидатстване. Това ще позволи по-добра организационна подготовка, навременно стартиране на дейностите и нормално планиране на учебната година от страна на образователните институции. 2. Предложение: Разширяване на Дейност 6 по ИКТ– Киберсигурност, с включване на детските градини. Към момента тази дейност е достъпна единствено за училищата. Детските градини също функционират активно в дигитална среда – както в административните процеси, така и чрез използване на образователни платформи. В тази връзка, предлагаме детските градини да бъдат включени в обхвата на Дейност 6 от НП ИКТ, свързана с киберсигурността. В условията на дигитална трансформация е от ключово значение екипите в детските градини да разполагат с необходимите компетентности, технически умения и софтуерни решения за защита на данните, информационните системи и техниката.	Приема се за сведение	По т. 1 – МОН отчита необходимостта от по-ранни срокове, които зависят не само от одобрението и стартирането на програмата, а следва да бъдат съобразени както със срока за обществени консултации, така и с разглеждането на програмите от МС и датата на публикуване на РМС за одобряването им. По т. 2 – Дейност 6 в НП ИКГ за 2025 г. е свързана с осигуряване на свързаност и средства за интернет. Дейност киберсигурност, не е в НП ИКТ, а в НП „Сигурност“, където има планирани дейности по Модул 1. Целева група по модула са държавните и общинските институции в системата на предучилищното и училищното образование на бюджетна издръжка и МОН.
3.	**Георги Златаров – основател на платформа OneBook и детски градини от страната**	Представям допълнително предложение, подкрепено от 601 представителя на детски градини в страната: Адаптиране на изискванията към доставчиците на административен софтуер за детски градини. През предходните години Националната програма ИКТ за електронен дневник беше насочена основно към училищата.	Приема се за сведение	Предложението ще бъде взето под внимание. То е обект на правилата за изпълнение на НП ИКТ, които се утвърждават от министъра на образованието и науката и се оповестяват на

	(електронна поща)	С оглед на това проведохме анкета, целяща да идентифицира модулите и функционалностите, които се използват активно в ежедневната административна и образователна дейност на детските градини и е важно да се дигитализират. А именно: • Мобилно приложение за лесна и съвременна работа и комуникация на учители и родители; • Възможност за самостоятелна регистрация на родител или служебна регистрация от представител на детската градина; • Възможност през летен период детските градини да могат да създават летни смесени групи и да изпращат попълнена информация от тях до основните им групи; • Възможност за дигитализиране на следната документация отразена по Наредба № 8 от 11.08.2016: - Книга за решения на педагогически съвет; - Книга за входяща кореспонденция; - Книга за изходяща кореспонденция; - Книга за регистриране заповедите на директора; - Книга за контролна дейност. • Възможност за обратна връзка от учители и родители посредством анкети; • Възможност за създаване на събития под формата на календар с цел по-добра организация и времево онагледяване; • Възможност за дигитално попълване и водене на портфолио на дете по Наредба № 5; • Възможност за достъп на МОН до информацията въведена във външните платформи; • Форма 76 за присъствия и отсъствия на персонал по Наредба № 8; • Възможност за годишно планиране на теми по образователни направления;		интернет страницата на МОН. В тях се определят сроковете по отделните дейности, условията и редът за предоставяне на финансиране и критериите за оценка на проектните предложения.

		• Възможност за онлайн плащане на такси по допълнителни дейности; • С допълнителна сигурност на данните и регламентиране основните дейности на детските градини, да се осигури възможност за времево заключване по модули. Конкретно предлагаме: Приложение № 1 към Дейност 5 („Софтуер за управление на дейности по електронно администриране и управление на учебния и административния процес“) да бъде надградено с функционалности, предложени от детските градини в рамките на анкетата. В допълнение предлагаме, за да се насърчи качественото развитие и адаптация на софтуерните продуктите към нуждите на предучилищното образование, сумата по НП да бъде увеличена с 35% за всяка софтуерна фирма-доставчик, която отговаря на горепосочените нови разширени изисквания.		Предложението е отразено. Бюджетът на програмата е увеличен с 1 000 000 лв.
4.	**Кристиан Койнов – управител на ИНФОКОЛ ООД** **(портал за обществени консултации)**	Предложения за промяна на задължителни изисквания към електронните дневници в ПРИЛОЖЕНИЕ 1. ИНФОКОЛ ООД (EDG.BG) е външен доставчик на услугата електронен дневник за детски градини за НЕИСПУО и се ползва от над 500 учебни заведения (градини и ясли) за учебната 2024/2025 г. В тази връзка изпращаме нашите предложения за промени, които смятаме за наложителни. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЯНА НА ПРИЛОЖЕНИЕ 1. (за детски градини) за задължителни изисквания към електронните дневници, които се предоставят по НП ИКТ: По изискване № 4 - Да бъде заменен стандартния интернет браузер „IE“ с „Microsoft Edge“ По изискване № 10 - Да бъде заменено „консултации по скайп“ с „консултации чрез Microsoft Teams“	Приема се за сведение	Предложението ще бъде взето под внимание. То е обект на правилата за изпълнение на НП ИКТ, които се утвърждават от министъра на образованието и науката и се оповестяват на интернет страницата на МОН. В тях се определят сроковете по отделните дейности, условията и редът за предоставяне на финансиране и критериите за оценка на проектните предложения.

		По изискване № 14 - Да бъде премахнатата думата „оценки“, те са неприложими за детски градини По № 15 имаме групи и възможност за комуникация, но сме забранили опцията за качване на видеа. Това създава голям проблем на институциите и те отказват да използват тази функционалност заради това ограничение. От наша страна разрешаването споделяне на видеа не е възможно заради необходимостта от свръх ресурс за предоставяне на подобна услуга. Възможно ли е МОН да ни съдейства с предоставяне на инфраструктура за съхранение данните от комуникацията, за да може да решим въпросният казус. По изискване № 16 - Да бъде премахнат текста „ за ученика – наблюдения на учителите по различни области (работа в клас, отношения със съученици, активност, инициативност и др.) или“ текста НЕ Е приложим за детските градини По изискване № 18 - Да бъде премахнато изцяло това изискване към електронните дневници, функционалността касае процеси под контрола на РЗИ и МЗ и няма отношение към образователния процес. По изискване № 19 Да се добави като последно изречение: „Възможност за електронно заплащане на месечните такси от родителите (Epay и/или дебитна кредитна карта)“. По изискване № 19 Да се създаде възможност градини ползващи НЕИСПУО да ползват модул ДОД към външен доставчик. По изискване № 21 Да се помени първото изречение, от няколко учебни годините се води само електронен дневник и текста „За институциите, които планират да преминат изцяло на използване на продукт за електронен дневник е нужно задължително“ няма практически смисъл.		
5.	**Кристиан Койнов – управител на ИНФОКОЛ ООД**	Иновативни предложения към програма ИКТ 2025/2026 г. 1. Финансиране на възможност на педагогическия персонал за достъп до платформа за създаване (генериране) и публикуване за	Приема се за сведение	Предложението ще бъде обмислено при изготвянето на

	(портал за обществени консултации)	Електронно портфолио за директор/учител., която покрива всички изисквания на Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за учителските портфолиа. Платформата следва да има ръководство. Важен факт е, че електронното портфолио е доказателствената част, необходима за всеки служител в процеса на атестиране. 2. Предлагаме Създаване на апликация за външен доставчик за достъп до данни в модул „Институции“ на НЕИСПУО (едностранна интеграция, само да взима данни). Чрез апликацията ще се дава възможност детски градини, които не използват външен доставчик за електронен дневник, т.е. работят с дневника на НЕИСПУО, да могат да използват външен софтуер за Модул "Допълнителни дейности". 3. Инфраструктура за съхранение на големи медиа файлове (видеа и изображения) свързани с Ежедневната работа в детските /яслените групи, с цел преустановяване на комуникация в групи/канали във Viber, Facebook и други (много общини са ги забранили вече)=		национални програми за следващата година
6.	**Диян Стаматов – председател на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ)** **(деловодна система Евентис)**	С настоящото становище изразяваме необходимостта от разширяване на обхвата на Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“, така че детските градини да могат да се включват активно и пълноценно. Програмата е разработена в съответствие с Приоритетна област 6 „Образователни иновации, дигитална трансформация и устойчиво развитие“ от Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030 г.). Въпреки че тя има за цел „развитие на образованието в дигитална среда и чрез дигитални ресурси“, детските градини не са включени в достатъчна степен, което ограничава възможностите за тяхното модернизиране и дигитализиране.	Приема се за сведение	По т. 1 от предложенията – детските градини са включени като допустими кандидати, защото са институции от системата на предучилищното образование. По т. 2 - Предложението ще бъде обмислено при изготвянето на правилата за изпълнение на НП ИКТ, които се утвърждават от министъра на образованието и науката и се оповестяват на интернет

		Аргументация за включването на детските градини в Националната програма 1. Липса на дигитални устройства и интернет свързаност - В момента много детски градини не разполагат с необходимите устройства, като лаптопи, таблети, интерактивни дисплеи, проектори и други технически средства, които са ключови за интегрирането на дигиталните образователни ресурси. - Детските градини често не са включени в интернет инфраструктурата, финансирана по програмата, което ограничава достъпа им до онлайн образователни платформи и ресурси. 2. Съвременните образователни ресурси за детски градини са дигитални - Разработените електронни образователни ресурси за предучилищно образование вече включват интерактивни и дигитални компоненти, които не могат да се използват ефективно поради липса на техническа обезпеченост в детските градини. - Интерактивните методи на обучение са доказано по-ефективни за развитие на когнитивните умения, логическото мислене и социализацията на децата в предучилищна възраст. 3. Неравнопоставеност между училищата и детските градини - Въпреки че детските градини също са част от системата на предучилищното и училищното образование, финансирането по програмата е насочено основно към училищата. - Равният достъп до дигитално образование трябва да започва още от най-ранна възраст, за да бъдат изградени стабилни основи за дигиталните компетентности на бъдещите ученици. 4. Законодателна обосновка - Чл. 19, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование определя, че „предучилищното образование е първият етап от системата на образованието и има ключова роля за развитието на детето“.		страницата на МОН. В тях се определят сроковете по отделните дейности, условията и редът за предоставяне на финансиране и критериите за оценка на проектните предложения. По Дейност 6 в рамките на ограничения финансов ресурс държавата следва да изпълни своето задължение по отношение на училищата, предвид на това, че учебния процес в училище предполага много по-наситено използване на устройства от ученици, след което може да се потърси възможност за подпомагане на детските градини. По т. 3 – Квалификацията на педагогическите специалисти е предмет на друга НП. Предложението ще бъде обмислено при изготвянето на национални програми за следващата година. По т. 4 – Целево финансиране за детските градини има заложено в Дейност 5. (Подкрепа на дейности по електронно

		- Държавният образователен стандарт за предучилищно образование изисква включване на иновативни методи в обучението, което включва използването на дигитални технологии. - Включването на детските градини в програмата ще осигури изпълнението на тези нормативни изисквания и ще създаде условия за модерно предучилищно образование. Анализ на допустимите дейности и разходи според Националната програма „ИКТ“ и аргументация защо те са крайно недостатъчни за детските градини Съгласно програмата, детските градини имат право да кандидатстват за Дейност 2. Закупуване на интерактивно мултимедийно оборудване или иновативен хардуер и софтуер за институциите от системата на предучилищното образование, както и подкрепа на съпътстващите дейности по използването им като част от образователния процес. Въпреки че това звучи обещаващо, на практика тази възможност е крайно недостатъчна поради следните причини: - Ограничен бюджет и конкуренция: Общият бюджет на програмата (14 000 000 лв.) е ограничен и е предназначен за всички институции в системата на предучилищното и училищното образование. Това означава, че детските градини трябва да се конкурират с училищата за тези средства, а училищата обикновено имат по-голям административен капацитет и опит в кандидатстването по проекти. В резултат на това, детските градини често остават с минимален или никакъв финансов ресурс. - Недостатъчно финансиране за покриване на нуждите: Дори и да бъдат одобрени, средствата, които детските градини могат да получат, са недостатъчни за покриване на всичките им нужди от съвременно оборудване и софтуер. Една интерактивна дъска или няколко лаптопа не са достатъчни, за да се интегрират дигиталните технологии ефективно в образователния процес на детската		администриране и управление на учебния и административния процес).

		градина. Необходими са също така средства за обучение на учителите, за поддръжка на оборудването и за закупуване на подходящи образователни ресурси. - Липса на фокус върху специфичните нужди на предучилищното образование: Програмата е разработена предимно с оглед нуждите на училищното образование и не отчита спецификата на предучилищното образование. Например, детските градини имат нужда от оборудване и софтуер, които са адаптирани към възрастта и развитието на децата в предучилищна възраст. **Предложение за промени в Националната програма** *1. Разширяване на обхвата на допустимите кандидати* - В т. 7 „Допустими кандидати“ на програмата трябва да бъде добавено изрично, че „детските градини са допустими кандидати за финансиране по програмата“. - В момента програмата допуска кандидатстване от държавните и общинските институции в системата на предучилищното и училищното образование, но на практика детските градини рядко получават финансиране. *2. Добавяне на специфични дейности, насочени към детските градини* - Дейност 2 от програмата („Закупуване на интерактивно мултимедийно оборудване и иновативен хардуер“) трябва изрично да включва „обезпечаване на детските градини с интерактивни дисплеи, лаптопи и мултимедийни устройства“. - Дейност 6 („Осигуряване на свързаност и средства за интернет“) трябва да предвиди интернет свързаност и WiFi зони и за детските градини. *3. Финансиране на обучение за педагогически специалисти в детските градини*		

		- Предлагаме разширяване на програмата с допълнителен модул за обучение на учителите в детските градини, за да могат ефективно да използват дигиталните ресурси в своята работа. - Това ще допринесе за повишаване на дигиталната грамотност на учителите, което е в съответствие с приоритетите на Националната стратегия за дигитална трансформация на образованието. *4. Планиране на целево финансиране за детските градини* - В рамките на общия бюджет на програмата (14 000 000 лв.) е необходимо да се предвиди конкретна сума за детските градини, за да се гарантира, че те ще бъдат включени в разпределението на средствата. Включването на детските градини в Националната програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“ е наложително, за да се осигури модерна, дигитална и достъпна образователна среда още от най-ранна детска възраст. Настояваме за разширяване на обхвата на програмата и включване на детските градини като равноправни бенефициенти, за да могат те да бъдат технически обезпечени, свързани с интернет и интегрирани в съвременния дигитален образователен процес.		
7.	**Управителен съвет на Национална асоциация на работещите в центровете за специална образователна подкрепа /НАРЦСОП/** **(електронна поща)**	Предлагаме включване на Центровете за специална образователна подкрепа /ЦСОП/ в Националната програма на МОН за 2025 г., както следва: - Създаване на специализирана подкрепяща среда в училищата и ЦСОП – достъпност на информацията и улесняване на комуникацията за ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, дисграфия и дискалкулия, както и достъпност на средствата за допълваща и алтернативна комуникация (ДАК), предназначени за ученици с физически увреждания и двигателни ограничения, както и за невербални ученици със специални образователни потребности;	Приема се	Предложенията са отразени в проекта на НП. Навсякъде, където е предложено са добавени ЦСОП.

		Стр. 4 - 2.3. Обхват на програмата: Национален обхват в сферата на институциите на предучилищното и училищното образование, вкл..ЦСОП , регионалните управления на образованието, общини, Министерството на образованието и науката (МОН). 4. ЦЕЛЕВА ГРУПА Държавните и общинските институции в системата на предучилищното и училищното образование на бюджетна издръжка, вкл. ЦСОП, регионалните управления на образованието, общини и Министерството на образованието и науката. Стр. 5 - Възможност за предоставяне на ИКТ услуги на училищата и ЦСОП чрез ресурси, поддържани в облачна хибридна среда - Създадена специализирана подкрепяща среда в училищата и ЦСОП – достъпност на информацията и комуникацията, за ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, дисграфия и дискалкулия, чрез осигурени технически средства и софтуери, подпомагащи обучението на ученици със специфични нарушения на……. Стр.6 - 7. ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ Министерството на образованието и науката (МОН), регионалните управления на образованието, общините, държавните и общинските институции в системата на предучилищното и училищното образование, вкл. ЦСОП.		
8.	**Асоциация на центровете за подкрепа за личностно развитие в България /АЦПЛРБ/** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	С цел подобряване дейността на ЦПЛР, предоставяне на качествени образователни услуги чрез дейности по интереси, постигане на високи образователни резултати, управление и подобрение на образователния процес, осигуряване на възможности за съвместна работа от разстояние и в хибридна среда, включително и чрез използване на инструменти на изкуствен интелект и дигитализацията на образователния процес, считаме за повече от необходимо да се даде възможност за	Приема се за сведение	Съгласно чл. 280, ал. 2 от ЗПУО със средства от държавния бюджет се финансират изцяло или частично дейностите, които са обект на държавна политика. ЦПЛР се финансират от държавния бюджет и от бюджета на съответната община на принципа

		включване и в Дейност 3, Дейност 5 и Дейност 7 по Националната програма. ЦПЛР са общински институции с частично финансиране от МОН, като за голяма част то е единственото. Финансовите средства, с които разполагаме са недостатъчни за закупуването на интерактивно мултимедийно оборудване или иновативен хардуер и софтуер.		„споделено финансиране“. Средствата от ДБ се предоставят въз основа на утвърдена годишна програма и норматив за изпълнението й. С тях центровете могат да извършват разходи за персонал и за присъща издръжка за осъществяване на дейностите за занимания по интереси, включени в годишната им програма. В рамките на ограничения финансов ресурс по НП ИКТ държавата следва да изпълни своето задължение по отношение на училищата, предвид на това, че учебния процес в училище предполага много по-наситено използване на ИКТ в тях, след което може да се потърси възможност за включване на ЦПЛР.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „КВАЛИФИКАЦИЯ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ“				
1.	**Департамент за информация и повишаване квалификацията на учителите, Тракийски университет - Стара Загора**	Учените преподаватели в Департамента за информация и повишаване квалификацията на учителите, Тракийски университет – Стара Загора подкрепят проекта за НП „Квалификация на педагогическите специалисти“, формулираните цели и тематичния обхват на програмата. Особено важен е поставеният фокус в програмата върху качеството на квалификациите и последващите дейности. Програмата е от ключово значение за повишаване на професионалната	Приема се за сведение	В становището е изразена подкрепа за НП „Квалификация на ПС“ и са изложени мотиви за това, няма конкретни предложения. Изразена е готовност за участие в дейностите по програмата, което съгласно публикувания

	(електронна поща)	компетентност на педагогическите специалисти и допринася за създаване на устойчива и висококачествена образователна среда. Чрез заложените модули и посочените в тях обучителни дейности и международно сътрудничество в областта на квалификацията на педагогическите специалисти се осигурява актуализиране на знанията и уменията им, като се поставя фокус върху съвременните образователни методи, дигитализацията на учебния процес и прилагането на иновативни подходи в обучението. Дългогодишният опит на департамента в провеждането на обучения показва, че постоянната квалификация на педагогическите кадри е основен фактор за повишаване на качеството на образованието. Работа по националната програма ще допринесе за изграждането на ефективни подходи и методи на преподаване, подобряване на взаимодействието между учители, ученици и родители и ще осигури поле за обмен на идеи между педагогическите специалисти. Придобиването на нови компетентности от учителите с придобиване на допълнителна професионална квалификация „учител“ по учебен предмет също е важно за осигуряване на квалифицирани учители и повишаване качеството на образователния процес. Анализите на обратните връзки на участниците в квалификационните дейности при нас също показват, че диалогът с потребителите на квалификационни услуги, е успешен подход и от педагогическите специалисти. Департаментите за повишаване на квалификацията към висшите училища са в състояние да осъществят всички специфични цели на Националната програма: както подкрепа, мотивация и наставничество на директори и новоназначените учители за трайно оставане в системата и лидерски компетентности, развитие на професионални компетентности, развитието на ключови компетентности, оценяването на напредъка на учениците и развитието училищна култура и общност, идентифициране на		проект на НП е възможно и допустимо, доколкото в раздел 7. Допустими кандидати, т. 7.6. са посочени Държавните висши училища (ДВУ).

		добри педагогически или институционални практики и нуждите на определени групи педагогически специалисти, които се нуждаят от форми на продължаваща или допълнителна квалификация, осигуряване на квалифицирани учители в областта на професионалното образование и обучение и др. Екипът на ДИПКУ интензивно работи по промяната на образователната среда, спрямо специфичните нужди на учениците и училищата. Особено успешна е работата по дефинираните дейности в проекта за националната програма: - Обучение на училищните психолози и педагогически съветници за работа по програми за превенция на вейпинга и употребата на наркотични вещества, както и в посока себерефлексия и чувствителност към кризисни ситуации; - Квалификационни дейности за самооценка и управление на качеството в институциите; - Прилагане на компетентностния подход и повишаване на компетентностите на учителите; образователно и социално приобщаване; творческо и критическо мислене; - Нови технологии и изкуствен интелект в образованието; - Конференции и форуми за представяне на изследвания, педагогически опит и актуални теми за образованието с цел мотивация за професионално развитие на учители, директори другите педагогически специалисти; - Придобиване на допълнителна професионална квалификация (ПК) учител по учебен предмет за учители. Високото ниво на експертиза, предвидено в програмата чрез участието на университетите и други институции, е гаранция за ефективността на предвидените обучения. Това ще доведе до създаването на устойчива система за професионално развитие на педагогическите специалисти и ще осигури възможности за дългосрочно надграждане на техните умения. В заключение,		

		Екипът на ДИПКУ, Тракийски университет – Стара Загора подкрепя целите, задачите и подхода за изпълнение на НП „Квалификация на педагогическите специалисти“. Убедени сме, че програмата ще допринесе за изграждането на по-качествена и модерна образователна среда и ще осигури на педагогическите специалисти необходимите знания и инструменти за успешното прилагане на иновативни и ефективни методи на обучение. В много голяма част от работата по обсъжданата национална програма, департаментът може да бъде изключително полезен с експертност, опит и изследователска енергия.		
2.	**УНИЦЕФ България** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	За да се надградят усилията по посока на създаване на позитивен училищен климат и развитие на социално-емоционални умения сред учениците като хоризонтални политики в МОН, е необходимо това да залегне устойчиво най-вече в подготовката на педагогическите специалисти. В Модул 1 "Продължаваща квалификация за повишаване на компетентностите на учители, директори и други педагогически специалисти и подкрепа на новоназначени учители и директори" е необходимо да се предвиди дейност, която би могла да даде възможност на цели малки училищни екипи, включващи учители от всички етапи и педагогическия съветник/психолог на училището, да се обучават заедно в системния общоучилищен подход за позитивен училищен климат и превенция на агресията и тормоза или тази възможност да се предвиди в настоящите дейност 11.1.1. “Обучения на новоназначени учители за въвеждане в професията, професионално и кариерно развитие. Наставничество”, така и в дейност 11.1.4. “Обучение на училищните психолози и педагогически съветници за работа по програми за превенция на вейпинга и употребата на наркотични вещества, както и в посока себерефлексия и чувствителност към кризисни ситуации” при условие, че не се губи възможността училищните екипи да бъдат обучавани заедно и по едно и също	Приема се по принцип	НП „Квалификация на педагогическите специалисти“ се разработва в съответствие с Приоритетна област 3 „Мотивирани и креативни учители” на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030), както и с приоритетите на МОН по актуални теми и реализиране на мерки при идентифицирани проблеми области за системата на предучилищното и училищното образование. В този контекст, в организираните обучения на национално ниво в НЦПКПС по Модул 1 могат да бъдат включвани педагогическите специалисти от училищата и като екипи.

		време, за да се повиши ефекта от съвместното им осмисляне на управлението на превантивната работа във всеки конкретен училищен контекст. Свързването на опита и практиката от прилагането на програма „Стъпки заедно“ с нуждите на бенефициентите по националната програма би консолидирало ефекта от вложените ресурси за укрепване на цялостния училищен подход от всички източници на национално ниво до сега. От друга страна, тази връзка ще подпомогне процеса на събиране и анализ на данни, чрез които да се измерва ефективността на програмата и подхода й и ефективността на менторската подкрепа с оглед бъдещото им подобряване и устойчивост и залагането на менторската подкрепа в националната нормативна уредба.		Специфичните квалификации могат да бъдат обект на институционална и междуинституционална квалификация.
3.	**Асоциация на центровете за подкрепа за личностно развитие в България /АЦПЛРБ/** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	В центровете за подкрепа за личностно развитие работят педагогически специалисти и директори, които несъмнено имат нужда от системни действия за повишаване на педагогическите компетентности, нови подходи към преподаването, оценяването на напредъка на учениците, развитие и обмяна на добри практики между центровете, продължаваща и допълнителна квалификация. Всички тези специалисти имат нужда от системна и специфична подкрепа. Предлагаме специфични обучителни дейности да бъдат предвидени за преподавателите в направленията „Театрално изкуство“, „Танцово изкуство“, „Музикално изкуство“, „Изящни изкуства“, „Наука и технологии“, „Спорт“ като те да бъдат включени в Модул 1 по програмата. Оставаме в готовност за съдействие такива да бъдат проведени на национално ниво с участието на педагози от всички центрове за подкрепа за личностно развитие. В рамките на Модул 1 на Националната програма „Квалификация на педагогическите специалисти“ предлагаме да бъде подкрепено провеждането на конференция/ форум за обмяна на опит,	Приема се по принцип	НП „Квалификация на педагогическите специалисти“ се разработва в съответствие с Приоритетна област 3 „Мотивирани и креативни учители” на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030), както и с приоритетите на МОН по актуални теми и реализиране на мерки при идентифицирани проблеми области за системата на предучилищното и училищното образование. В този контекст, педагогическите специалисти от ЦПЛР могат да се включват в планираните

		представяне на водещи педагогически практики, актуални за центровете за подкрепа за личностно развитие, за което програмата да осигури финансова подкрепа.		квалификационни дейности. Те са посочени като допустими кандидати съгласно т. 7.7. на програмата. Специфичните квалификации могат да бъдат обект на институционална и междуинституционална квалификация.
4.	**Д-р Лъчезар Африканов - Нов български университет** **(деловодна система Евентис)**	Предлагам на Вашето внимание възможността за въвеждане на нов формат за учителска квалификация, наречен „Педагогически клубове за диалог и професионална подкрепа“, в рамките на новата НП „Квалификация на педагогическите специалисти“. Предлаганият формат е продължение на добрата традиция за иновации в Националната програма, стартирала успешно с въвеждането на „майсторските класове“ през миналата година. „Клубовете за диалог и професионална подкрепа“ представляват регулярни, фасилитирани срещи на педагогически специалисти (учители и директори), в които чрез доказана международна методика участниците се ангажират в диалогични и рефлексивни дискусии, свързани с професионалното и личностното им благополучие. Методиката, върху която се основава предложението, е разработена от Йейлския университет (САЩ) преди повече от 10 години под наименованието „Life Worth Living“ („Живот, който си струва да се живее“) и се прилага успешно в редица университети и образователни институции в световен мащаб. В периода 2022 – 2024 г. методиката беше успешно адаптирана за учители и директори в България, Италия, Гърция и Исландия в рамките на проект по програма „Еразъм+“, наречен LIFE. Независимата международна оценка от д-р Джошуа Форстенцер (Университета в Шефийлд) на въздействието от програмата	Приема се по принцип	НП „Квалификация на педагогическите специалисти“ съответства на приоритетите на Министерството на образованието и науката за подкрепа и мотивация на новоназначени учители и директори, актуализиране на знания, умения, отношения, създаване на условия за педагогически диалог между педагогическите специалисти. Националният обхват на програмата включва: дейности за подкрепа на новоназначени учители и директори; обучения за продължаваща квалификация за повишаване на компетентностите на учители, директори и други педагогически специалисти, вкл. заети в професионалното образование и обучение; осигуряване на условия за

		LIFE в четири европейски страни, сред които и България, отчете следните впечатляващи резултати за педагогическите специалисти: ● повишена мотивация и удовлетвореност от професионалната дейност; ● по-висока устойчивост към професионален стрес и намален риск от прегаряне; ● подобрени умения за критична рефлексия, активно слушане и емпатия; ● укрепване на професионалната идентичност и подобряване на колегиалните взаимоотношения. Допълнително, през учебната 2024/2025 година успешно проведохме пилотен курс по образователно лидерство за бъдещи учители от бакалавърската програма по педагогика в Нов български университет, изцяло базиран на същата методика. Първият випуск завърши през февруари 2024 г., като обратната връзка от студентите е категорично положителна и потвърждава ползите и приложимостта на подхода в българския образователен контекст. Разполагаме с опитен екип от академични преподаватели и обучители на учители, готови да проведат обучения на учители и директори, които имат интерес да сформират и развиват пилотни клубове за диалог и професионална подкрепа. Предвиждаме след успешното ѝ реализиране този формат постепенно да се разшири като устойчива практика за професионално развитие и подкрепа на педагогическите специалисти в цялата страна. Вярвам, че с въвеждането на този нов формат Министерството ще даде ясен знак за ангажимент не само към професионалните компетентности, но и към личностното и професионално благополучие на учителите и директорите.		педагогически диалог и провеждане на професионални форуми, дискусии и конференции за мотивация и обмен на педагогически опит, майсторски клас, методическа подкрепа и изграждане на професионални общности. Прилагането на методика при осъществяването на диалог в педагогическата общност се определя според спецификите, които се вземат предвид при организирането на институционална и междуинституционална квалификация.

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „РОДЕН ЕЗИК И КУЛТУРА ЗАД ГРАНИЦА“				
1.	**Камелия Конакчиева, Училищен ръководител за БНУ на Асоциация „Български език – език европейски“ в Париж Координатор на екипите, изготвили учебни програми по български като втори и за предучилищното обучение в чужбина** **(електронна поща)**	По точка 2: 2. ЦЕЛИ И ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА - Прилагане на учебни програми в българските неделни училища в чужбина, съобразени със състава на учениците по признаци ниво на владеене на езика и възраст. Целта „прилагане“ на съответни учебни програми не е реалистично постижима за учебната година, тъй като не съществуват нито учебна система (учебници, помагала, пълен набор от ресурси в педагогическа прогресия по програмите) за две от програмите, нито методическо ръководство и обучени учители по същите две програми. Ако целта е прилагането, то тогава следва да се финансира създаването на тези средства за постигането й, което не е реалистично с оглед едногодишния срок и бюджета. На този етап НП РЕКГ би могла да си постави за цел по-скоро разяснителна кампания относно новите програми или проучване на целевите групи на новите програми и условията, при които тези програми могат да се приложат за тях. По точка 5: 5. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ - изготвен анализ за приложимостта на учебните програми по български език и литература, по български като втори и за предучилищно обучение, организирано в чужбина. Анализът не може да бъде очакван резултат. Анализът може да е средство, с което да постигнем резултат, а именно отговор на някакъв въпрос. В случая „Приложими ли са програмите?“ Това ли е, обаче, въпросът, който МОН иска да зададе чрез НП РЕКГ? МОН вероятно има нужда да разбере коя е целевата група, за която са изготвени новите програми или поне да я очертае по-ясно като обхват, разположение, потребности ... По точка 7:	Приема се за сведение – по т. 2 и 5; Приема се частично по т. 7	По т. 2 Цели и обхват на програмата – приема се за сведение. Програмите са одобрени със заповед на министъра на образованието и науката и може да се прилагат от учебната 2025/2026 година. Водещи при организиране и провеждане на обучението са учебните програми. Осигурена е възможност БНУ в чужбина да прилагат по тяхна преценка и в зависимост от състава на учениците действащите програми и/или новите, които влизат в сила от следващата учебна година. Визираните програми са изготвени по предложение и с активно участие на учители от БНУ в чужбина. По т. 5 Очаквани резултати – приема се за сведение. По т. 7 Допустими кандидати, Модул 3 „Обмен на добри практики, образователни ресурси и учебни програми“ - приема се частично. Допустимите бенефициенти са дефинирани в съответствие с

		7. ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ Модул 3 „Обмен на добри практики, образователни ресурси и учебни програми“: - Организации/институции, към които функционират БНУ в чужбина, подпомагани от МОН по реда на ПМС № 90/2018 г. за българските неделни училища в чужбина и по НП „Роден език и култура зад граница“ – за обмен на добри практики и изготвяне на образователни ресурси; - Организирането и провеждането на семинари за прилагане на учебните програми по български език като втори и за подпомагане на предучилищното обучение по български език в чужбина за деца от 4 до 6-годишна възраст и изготвянето на анализ на приложимостта на учебните програми по български език и литература, по български език като втори и за предучилищно обучение, организирано в чужбина се осъществяват от МОН или възлагат на организации/институции, регистрирани в България. - Организации/институции, регистрирани в България – за създаване на образователни ресурси. Предлагам първо и трето тире да бъдат обединени за избягване на всякакво недоразумение. В края на първото тире може да се добави „евентуално със съдействието или под координацията на организации/институции, регистрирани в България“. Така ще се гарантира участието и включването на целевата група. Друг вариант е в последното тире да се запише „със задължителното участие на действащи учители от БНУ“, но се получава припокриване с първото тире, поне за образователните ресурси, а именно това може да доведе до недоразумение. Относно обмена на практики – формат, при който липсва модерирана (планирана, възбудена и управлявана) дискусия, липсва представяне на живо (дори и онлайн), а се излъчват записи, без подбор за съответствие на условия за съдържание,		целите на националната програма, допълнен е текст за включване на учители от БНУ в чужбина.

		продължителност, тема, не бива да бъде финансиран. Такъв формат е без достатъчно добавена стойност – записи могат да се качват на няколко възможни платформи и не се оправдава финансирането на съмнителни като качество (неконтролирано, без обратна връзка) материали. По второто тире: С оглед горните бележки би следвало да се даде по-точно задание какво би представлявал този „анализ на приложимост“. От една страна анализ на приложимост на учебните програми по БЕЛ, които са прилагани от години (по същество идентични, независимо дали са адаптирани, модулни или отделни), би могъл да означава единствено обратна връзка от учителите за тяхната адекватност за обучаемите в БНУ. Доколко се използват, как се използват, чрез кои учебници и помагала и какви са, според учителите, резултатите. Трябва да се знае, обаче, че резултат трудно може да се измери или изведе от тази обратна връзка, нито пък от училищните оценки или удостоверения. Впрочем анализ на разликите между адаптираните учебни програми и тези в България е правен през 2014 г. Макар и да е отпреди влизането в сила на новия закон, съответно новите етапи в средното образование и новите варианти на програми, този анализ е напълно релевантен и показателен: https://azbuki.bg/wp-content/uploads/2015/02/azbuki.bg_dmdocuments_bel6_2014_1-Mrs.-Evelina-Milanova-PhD-Student-2-Mrs.-Daniela-Strakova-PhD-Student.pdf Остава наистина да се допълни с оценка от практикуващите учители в чужбина, макар че такива отзиви вече са постъпвали в МОН. Във всички случаи подобен анализ не може да се осъществи успоредно с работа по новите програми (по български като втори или за предучилищното обучение в БНУ) и е свързан по-скоро с оценка, която следва да се направи от потребителите (учители,		

		ученици, родители). От друга страна, заданието да се извърши анализ на приложимостта на новите две програми, следва да се разясни. Дали говорим за оценка на въздействие на програмите, дали говорим за осъществимост на прилагането им, дали за проучване на нуждите от тях, дали за условията за прилагането им? Авторските екипи на програмите са готови да обсъдят тези въпроси с МОН. Подобни дейности не могат да включват оценка, тъй като програмите са все още неизвестни, неприлагани, няма учебни системи по тях, нито обучени учители. Следователно единствената възможна дейност в тази област е дейност, инициирана или осъществявана от самите авторски екипи. Авторските екипи ще бъдат на разположение за разяснителна кампания по въпроси като: - за какви деца и ученици са предназначени тези програми; - какви са методическите и дидактическите принципи на програмите; - при какви условия програмите могат да се приложат. Те остават на разположение за разговор с МОН за очаквания „анализ на приложимост“, намеренията и нуждите на МОН за бъдещото ефективно прилагане на програмите. Тук напомням и абзаца по точка 2: Дейностите се реализират в чужбина и на територията на България с участие на ученици и учители от българските неделни училища в чужбина. Предвидено е този анализ да се извърши от организации/институции, регистрирани в България, но това не би било възможно без членове на авторските екипи, а те остават свободни в избора си дали, с кого и по какво конкретно задание биха се ангажирали.		

1.	**СУ „Свети Патриарх Евтимий“ - гр. Пловдив** **(електронна поща)**	Намаляването наполовина на подкрепата, която ни даваше тази програма ще доведе като последица задължения към персонал, доставчици и/или към осигурителни и държавни институции. Ние подкрепяме мотива, че това е стимул ръководствата на училищата, съвместно със синдикалните организации стриктно да следят за използването на платения годишен отпуск и да не се допуска „спестяването му“, с цел получаване на по-голямо обезщетение при пенсиониране. Проблемът е в отпуските, натрупани преди законовата промяна за давностен срок на използването на платения годишен отпуск. В повечето училища, включително и в нашето има множество такива случаи и логично те са на колеги, на които предстои скорошно пенсиониране. Ежегодно все повече колеги се пенсионират. Това изисква наличие на значителни суми, предвид изплащането на 11,5 брутни трудови възнаграждения и обезщетения за неизползван отпуск. Само за миналата година на нашето училище бяха необходими 366 227 лева. За да се справим с изплащането на полагаемите се обезщетения сме организирали поетапно освобождаване. До сега този вариант беше успешен. Без програмата ние щяхме да приключваме със задължения. С помощта на част от възстановените средства в края на годината получавахме възможност да закупим необходими ДМА, с които да осигурим съвременна и мотивираща образователна среда. Програмата е от ключово значение за финансовата стабилност на училищата. Предлагаме да се пренасочат ресурси от други програми, за да се промени на минимум 75% размера на осигурените средства за обезщетения по чл.224 от КТ.	Приема се за сведение	Чрез НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ в последните години се възстановяваха всички дължими обезщетения на персонала от институциите в системата на предучилищното и училищното образование без допълнителни условия и изисквания. Това, заедно с увеличението на доходите на заетите в образователната система, които са база за изчисляване на обезщетенията, доведе до неколкократно нарастване на финансовите средства за изпълнение на програмата. Осигуряването на необходимите средства за обезщетения целево от държавния бюджет възпрепятства насочването на ресурси към други важни политики и програми за развитие на образованието. От друга страна безусловното предоставяне на допълнителни бюджетни средствата за изплащане на обезщетения не мотивира работодателите за ефективното разходване на публични ресурси. Основното

				предназначение на платения годишен отпуск е възстановяването на изразходваната в процеса на полагане на труд работна сила, а не натрупването на неползван такъв за продължителен период от време. Обезщетенията по чл.224 от КТ за неползван отпуск, изплатени през 2024 г. са 24 % от общия размер на разходите по програмата. Проектът на НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ предвижда за 2025 г. всички обезщетения да се възстановяват в пълен размер със средства от програмата, с изключение на 50% от обезщетенията за неползван отпуск. Предвид на това, че стандартите за делегираните дейности по образованието осигуряват издръжката на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците, която включва и разходите за персонал считаме, че е целесъобразно част от обезщетенията да бъдат споделен разход между

				държавата и образователната институция.
2.	**Добрин Добрев - кмет на Община Разград** **(електронна поща и деловодна система Евентис)**	Считаме, че е необходимо да се обмисли промяна в процента на обезщетение за неизползван годишен отпуск, като същият да бъде увеличен на 60 % финансиране по Националната програма. Също така, би било добре, да се отложи въвеждането на новите условия за следващата календарна година. Предложенията ни се основават на следните аргументи: * Адаптация на институциите: Въвеждането на съществени промени в кратък срок ще затрудни институциите да се адаптират към новите условия. В пълна степен това се отнася за работещите в предучилищното образование, където поради целогодишната работа на детските градини, натрупаните отпуски на персонала са значителни. Размера на неизползвани отпуски налага отлагане на промените по програмата, за да се даде възможност за тяхното използване и свеждане до възможния минимум. * Финансова стабилност: Образователните институции, които са с ограничен бюджет ще се затруднят да изпълнят финансовите задължения, произтичащи от новите условия, свързани с изплащането на обезщетения по чл. 224, ал. 1. от КТ, което може да доведе до финансова нестабилност и да се възпрепятства нормалното функциониране на тези институции. * Планиране и ресурси: Отлагането ще позволи на институциите да планират по-ефективно разпределението на ресурсите и да избегнат непредвидени финансови затруднения.| В случай че отлагането на промените за следващата календарна година не е възможно, настоятелно молим да бъде предоставен гратисен период до 01.07.2025 г. Този период ще позволи на институциите да се подготвят и да се адаптират към новите условия, без да се излагат на риск от финансова нестабилност. Предложените мерки ще допринесат за плавно и ефективно изпълнение на Национална програма „Оптимизация на вътрешната	Приема се за сведение	Чрез НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ в последните години се възстановяваха всички дължими обезщетения на персонала от институциите в системата на предучилищното и училищното образование без допълнителни условия и изисквания. Това, заедно с увеличението на доходите на заетите в образователната система, които са база за изчисляване на обезщетенията, доведе до неколкократно нарастване на финансовите средства за изпълнение на програмата. Осигуряването на необходимите средства за обезщетения целево от държавния бюджет възпрепятства насочването на ресурси към други важни политики и програми за развитие на образованието. От друга страна безусловното предоставяне на допълнителни бюджетни средствата за изплащане на обезщетения не мотивира работодателите за

		структура на персонала‘ като се гарантира финансовата стабилност на институциите и се осигури| време за тяхната адаптация.		ефективното разходване на публични ресурси. Основното предназначение на платения годишен отпуск е възстановяването на изразходваната в процеса на полагане на труд работна сила, а не натрупването на неползван такъв за продължителен период от време. Обезщетенията по чл.224 от КТ за неползван отпуск, изплатени през 2024 г. са 24 % от общия размер на разходите по програмата. Проектът на НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ предвижда за 2025 г. всички обезщетения да се възстановяват в пълен размер със средства от програмата, с изключение на 50% от обезщетенията за неползван отпуск. Предвид на това, че стандартите за делегираните дейности по образованието осигуряват издръжката на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците, която включва и разходите за персонал считаме, че е целесъобразно част от

				обезщетенията да бъдат споделен разход между държавата и образователната институция.
3.	**Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ)** **(електронна поща и деловодна система Евентис)**	В продължение на няколко години НСОРБ мотивира необходимостта за държавна подкрепа за изплащане на обезщетенията при пенсиониране на персонала в детските градини. Поради това е неразбираемо направеното предложение за изплащане от програмата на едва 50% от обезщетенията по чл.224, ал.1 от Кодекса на труда (за неизползван отпуск). Значителния брой дни платен отпуск (над 50 дни годишно), който има право да ползва персонала, е резултат от договаряне на национално ниво, в което общините нямат участие. Практически този отпуск е невъзможно да бъде използван като се вземе предвид непрекъсваемостта на работа на детските градини и все по-високата ангажираност на родителите. За пореден път общините ще бъдат принудени да плащат за поети на национално ниво ангажименти, които не могат да бъдат реализирани в практиката. Поради това настояваме да се запазят досегашните правила за изплащане на дължимите обезщетения или процентът на подкрепа да се завиши поне до 60%. В противен случай, изненадващото внасяне на подобна промяна почти в средата на календарната година, ще наруши финансовата стабилност на институциите и ще се отрази негативно върху тяхната дейност.	Приема се за сведение	Чрез НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ в последните години се възстановяваха всички дължими обезщетения на персонала от институциите в системата на предучилищното и училищното образование без допълнителни условия и изисквания. Това, заедно с увеличението на доходите на заетите в образователната система, които са база за изчисляване на обезщетенията, доведе до неколкократно нарастване на финансовите средства за изпълнение на програмата. Осигуряването на необходимите средства за обезщетения целево от държавния бюджет възпрепятства насочването на ресурси към други важни политики и програми за развитие на образованието. От друга страна безусловното предоставяне на допълнителни бюджетни средствата за

				изплащане на обезщетения не мотивира работодателите за ефективно разходване на публични ресурси. Основното предназначение на платения годишен отпуск е възстановяването на изразходваната в процеса на полагане на труд работна сила, а не натрупването на неползван такъв за продължителен период от време. Обезщетенията по чл.224 от КТ за неползван отпуск, изплатени през 2024 г. са 24 % от общия размер на разходите по програмата. Проектът на НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ предвижда за 2025 г. всички обезщетения да се възстановяват в пълен размер със средства от програмата, с изключение на 50% от обезщетенията за неползван отпуск. Предвид на това, че стандартите за делегираните дейности по образованието осигуряват издръжката на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците, която включва и

				разходите за персонал, считаме, че е целесъобразно част от обезщетенията да бъдат споделен разход между държавата и образователната институция. Не приемаме твърдението на НСОРБ, че разходът за 50% от сумите по чл. 224, ал. 1 от КТ за детските градини ще бъде поет от общините. От 01.04.2022 г. с отпадането на таксите и въвеждането на норматив за издръжка на дете в общинска детска градина или общинско училище, включващ и компенсиране на отпадането на съответните такси по ЗМД, общинските детски градини се финансират изцяло от стандарти за делегираните от държавата дейности, поради което считаме, че 50% от обезщетението за неползван отпуск може да бъде осигурено от бюджета на детската градина.
4.	**Добромира Николова - директор на Средно училище за европейски езици „Св. Константин-Кирил Философ“, гр. Русе**	Намирам необходимостта тя да предоставя допълнителни средства на училищата предвид оптимизацията на структурата на персонала на база продължаващи демографски промени в страната, стремежа за повишаване ефективността на разходите на институциите, големия дял на персонала в системата на предучилищното и	Приема се за сведение	Чрез НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ в последните години се възстановяваха всички дължими обезщетения на персонала от институциите в

	(електронна поща)	училищното образование в предпенсионна възраст, за повече от адекватна. Споделям замисъла Ви с намаляването на относителния дял на финансиране от НП, да се повишава мотивацията за своевременно усвояване на платения годишен отпуск от педагогическия персонал. Причините за неусвоения своевременно платен годишен отпуск от училищния персонал обаче, не могат да се определят еднозначно. Становището ми няма за цел да изброява тези обективни причини. Министерството на образованието и науката ги знае много добре. Смея да твърдя, че в тях не се крие умисъл за генериране на отпуск, от използването на който, някой цели да забогатее. Още повече – всички служители знаят, че платеният годишен отпуск има срок за погасяване по давност. Рязката промяна в допустимостта на разходите и фактът, че училищата не са подготвени за новите условия в НП, ще доведе директорите до сериозни затруднения от финансов и трудово-правен характер. В СУЕЕ ще има 10 служители – педагогически и непедагогически персонал, за които сумата за обезщетения от неизползван платен годишен отпуск при прекратяването на трудовите им правоотношения, ще е непосилна в дължимите срокове. Надявам се този пример, както и много други от страната, да Ви дадат основание да се съобразите със затрудненията ни и в предстоящата за реализиране НП съотношението в сумите за изплащане на обезщетения при неизползван платен годишен отпуск за сметка на НП и на Училището да е 75% : 25%.		системата на предучилищното и училищното образование без допълнителни условия и изисквания. Това, заедно с увеличението на доходите на заетите в образователната система, които са база за изчисляване на обезщетенията, доведе до неколкократно нарастване на финансовите средства за изпълнение на програмата. Осигуряването на необходимите средства за обезщетения целево от държавния бюджет възпрепятства насочването на ресурси към други важни политики и програми за развитие на образованието. От друга страна безусловното предоставяне на допълнителни бюджетни средствата за изплащане на обезщетения не мотивира работодателите за ефективното разходване на публични ресурси. Основното предназначение на платения годишен отпуск е възстановяването на изразходваната в процеса на полагане на труд работна сила, а не натрупването на неползван

				такъв за продължителен период от време. Обезщетенията по чл.224 от КТ за неползван отпуск, изплатени през 2024 г. са 24 % от общия размер на разходите по програмата. Проектът на НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ предвижда за 2025 г. всички обезщетения да се възстановяват в пълен размер със средства от програмата, с изключение на 50% от обезщетенията за неползван отпуск. Предвид на това, че стандартите за делегираните дейности по образованието осигуряват издръжката на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците, която включва и разходите за персонал считаме, че е целесъобразно част от обезщетенията да бъдат споделен разход между държавата и образователната институция.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ИНОВАЦИИ В ДЕЙСТВИЕ“				

1.	**Диян Стаматов – председател на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ)** **(деловодна система Евентис)**	Необходимо е разширяване на обхвата на Национална програма „Иновации в действие“, така че детските градини да могат да участват активно в нея. Въпреки че програмата е насочена към иновативните училища, редица детски градини вече прилагат СТЕМ-образование и иновативни методи на обучение, които съответстват на целите на програмата, но не могат да се възползват от нейното финансиране. Аргументация за включване на детските градини 1. *Детските градини вече работят по иновативни образователни методи* > Програмата ограничава достъпа на детските градини, въпреки че те реално прилагат интердисциплинарен подход, проектно-базирано обучение и дигитални ресурси, сходни с тези в училищата. > В рамките на държавните образователни стандарти за предучилищно образование се насърчава използването на модерни технологии, СТЕМ- подходи и интердисциплинарни методи, но липсата на финансиране по програмата ограничава възможностите за развитие на тези практики. 2. *Липса на материална и техническа обезпеченост в детските градини* > В момента детските градини не разполагат със специализирани СТЕМ- пространства, които да подпомогнат практическото обучение на децата чрез експерименти, конструиране и научно-изследователски подход. > Включването на детските градини в програмата ще позволи изграждането на специализирани учебни зони, които да отговарят на нуждите на децата в предучилищна възраст. 3. *Нормативна обосновка* > Чл. 19, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование определя, че „предучилищното образование е първият	Приема се за сведение	Съгласно разпоредбата на чл. 38, ал. 6 и чл. 39, ал. 5 от ЗПУО неспециализираните и специализираните училища могат да бъдат обявени за иновативни училища с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката при спазване на изискванията, определени в чл. 38, ал. 7 и в държавните образователни стандарти по чл. 38, ал. 8. Детските градини по смисъла на ЗПУО не могат да придобиват статут на иновативни. Бенефициенти по модул 1, модул 3 и модул 4 са училищата, включени в Списъка на иновативните училища в Република България. В НП „Иновации в действие“ е заложен основен модул 2 „Мобилност за популяризиране и мултиплициране на добри иновации“ с цел създаване на мрежа от иновативни училища според вида на прилаганата иновация, общите цели и задачи, както и създаване на работещи връзки между училища, вписани в Списъка на

		етап от системата на образованието и има ключова роля за развитието на детето“. > Националната програма „Иновации в действие“ е разработена в съответствие с Приоритетна област 6 „Образователни иновации, дигитална трансформация и устойчиво развитие“ на Стратегическата рамка за развитие на образованието (2021 - 2030). Изключването на детските градини от програмата е в противоречие с принципа за достъп до иновации на всички нива на образованието. > Националният образователен стандарт за предучилищно образование насърчава интегрирането на съвременни технологии и методи на преподаване. 4. *Неравнопоставеност между училищата и детските градини* > Въпреки че и детските градини са част от образователната система, те са изключени от финансирането, което поставя в неравностойно положение децата в предучилищна възраст. > Съществуват интерактивни образователни ресурси, предназначени за работа в детските градини, които не могат да се използват ефективно поради липсата на съответната материална база. **Предложения за промени в Националната програма** 1. Разширяване на допустимите кандидати > В Раздел 7 „Допустими кандидати“ на програмата да се включат „държавни, общински и частни детски градини“, наред с училищата. 2. Включване на модул за предучилищно образование > Предлагаме създаване на нов модул, насочен към детските градини, който да включва: > Обучения за учителите в детските градини, свързани с използването на иновативни педагогически методи.		иновативните училища, и неиновативни училища, които имат сходни предизвикателства, решения и идеи за промяна. Детските градини не могат да бъдат обявявани за иновативни, което прави неприложимо включването им в НП “Иновации в действие“.

		> Разработване и адаптиране на образователни ресурси за предучилищна възраст, които съответстват на принципите на СТЕМ-обучението. 3. Финансиране на проекти за СТЕМ-образование в детските градини > Предоставяне на целево финансиране за детски градини, които разработват иновативни СТЕМ-методи, интердисциплинарни уроци и интерактивно обучение. 4. Разширяване на обхвата на Модул 4 „Училищни лаборатории за иновации“ > В този модул да бъдат включени и детските градини, които прилагат иновативни методи и участват в обмен на добри практики. 5. Финансиране за оборудване на специализирани СТЕМ-зони в детските градини > Включване на възможност за изграждане и оборудване на специализирани помещения за СТЕМ-обучение в детските градини. > Предоставяне на средства за образователни комплекти за експериментиране, конструиране, природонаучни дейности и игрово базирано обучение, съобразени с възрастовите особености на децата. Настояваме за разширяване на обхвата на Национална програма „Иновации в действие“, така че детските градини да бъдат включени като пълноправни участници. Въвеждането на иновативни образователни практики и СТЕМ-подходи трябва да започне още на най-ранен етап от образователния процес, за да се изгради основа за бъдещото обучение на децата. Ако програмата не бъде изменена, детските градини ще останат без достъп до технологични ресурси, без възможност за развитие на иновации и без равни възможности с училищата.		

		Предлагаме също така Министерството на образованието и науката да извърши анализ на възможностите за включване на детските градини в програмата и при необходимост да предложи промени в нормативната уредба.		
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ“				
1.	**Диян Стаматов – председател на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ)** **(деловодна система Евентис)**	Ключови фактори за обучението по професионална подготовка са модерната материално-техническа база и актуалното учебното съдържание, отговарящи на съвременните технологични постижения в съответния икономически отрасъл. Програмата дава възможност на държавните и общинските професионални гимназии и средни училища с професионални паралелки да подобрят образователната среда и насърчава партньорството с бизнеса при осъществяване на практическото обучение и при разработването на учебна и изпитна документация, като в процеса се включват представители на работодателите и висшите училища. Участието на бизнеса в дейностите по модернизиране на материално- техническа база и учебното съдържание ще осигури качествено професионално образование, съответстващо на потребностите на пазара на труда. Програмата дава възможност на учениците да представят своите професионални знания, умения и компетентности, като участват в национални състезания по професии. В тази връзка СРСНПБ подкрепя НП „Професионално образование и обучение“ Мотиви: 1. Реализирането на НП „Професионално образование и обучение“ Модул 1 ще даде възможност на множество професионални гимназии и училища с професионални паралелки да изградят материално-техническа база в съответствие със съвременните технологични достижения в съответния сектор и да предоставят качествена професионална подготовка в реална	Приема се за сведение	В становището е изразена подкрепа за НП „Професионално образование и обучение“ и са изложени мотиви за това, няма конкретни предложения.

		работна среда в партньорство с бизнеса за подобряване на практическите умения. 2. От друга страна по Модул 2 се предоставя възможност за актуализиране на учебното и изпитното съдържание за професионално образование и обучение, в съответствие със съответния държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия. 3. Чрез състезанията по професии Модул 3 се откриват възможности представяне и популяризиране на професионални знания, умения и компетентности на учениците в системата на професионалното образование и обучение сред широката общественост, и се създава повишен обществен образ на професионалното образование и обучение.		
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ПРОФИЛАКТИКА И РЕХАБИЛИТАЦИЯ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ“				
1.	**Департамент за информация и повишаване квалификацията на учителите, Тракийски университет - Стара Загора** **(електронна поща)**	На база на нашата практика, научноизследователска дейност и дългогодишни наблюдения, бихме искали да споделим някои наблюдения и предложения за оптимизация на програмата: • Част от заложените механизми, като ограничения обхват на участници в Модули 1 и 2, ниският размер на възстановяемите средства и относително усложнени административни процедури, биха могли да ограничат достъпността и усещането за навременна и смислена подкрепа. Препоръчваме въвеждане на по-гъвкави и ясно комуникирани механизми за участие с предвидени реалистични срокове за кандидатстване. • Считаме за важно да бъде разработен механизъм за проследяване и оценка на ефекта от прилагането на програмата - чрез прилагане на конкретни количествени и качествени индикатори. • Предлагаме да се предвиди по-устойчива роля за училищните психолози и обучени вътрешни фасилитатори, които	Приема се за сведение	Предложенията на ДИПКУ, Тракийски университет - Стара Загора са разгледани, обсъдени и принципно приети, като обръщаме внимание на следното: 1. Предложението за разработване на механизъм за проследяване и оценка на ефекта от прилагането на програмата на практика е изпълнено, тъй като в т.9 на публикувания проект на НП е записано: “Механизмът за наблюдение и отчитане се осъществява от МОН и РУО. При реализацията на

		биха могли да подпомагат изграждането на дългосрочна подкрепяща среда в рамките на самите институции. • Подкрепяме концепцията за електронен портал, но на база опита ни с реални професионални затруднения в педагогическата практика, считаме, че самоинформирането и самодиагностиката са полезни, но често недостатъчни. Ефективната превенция на бърнаут изисква достъпни възможности за човешко взаимодействие - фасилитирани срещи, тематични супервизии и дискусионни формати, организирани в удобно за учителите време и формат и по предварително зададени теми, отговарящи на конкретни нужди. В съответствие със заложените приоритети и дейности по програмата, както и с формулираните предложения, капацитетът на Департамента може да е полезен за реализиране на програмата по следните направления: • Разработване и предоставяне на практически ресурси за електронния портал - видеа, ръководства, визуални материали и други адаптирани за учителската реалност ресурси; • Организиране на регулярни присъствени/онлайн супервизионни или тренингови сесии, водени от подготвени специалисти, в гъвкави времеви формати, съобразени с възможностите на педагогическите специалисти; • Провеждане на обучения за фасилитатори и училищни психолози, които могат да поддържат вътрешна система за взаимопомощ и превенция в своите институции; • Активно участие в популяризиране на програмата чрез професионалните мрежи, форуми и събития на ДИПКУ, включително чрез връзки с международни партньори. В заключение ДИПКУ, Тракийски университет - Стара Загора изразява готовност да съдейства експертно и практически при реализирането на програмата, особено в Модул 3, където нашата методическа, психологическа и обучителна експертиза може да		програмата основно се осъществява мониторинг от регионалните управления на образованието, базиран на пряката и на обратната връзка между кандидатстващите педагогически специалисти.“ 2. Предложенията за провеждане на обучения на училищни психолози, популяризиране чрез форуми и събития не са в обхвата на тази НП, а са част от дейностите по НП „Квалификация на ПС“. Като цяло може да се обобщи, че направените предложения по програмата, в т.ч. и по Модул 3 "Диагностика и превенция на риска от бърнаут синдром и развитие на устойчивост при педагогическите специалисти" присъстват в проекта на НП "Профилактика и рехабилитация на педагогическите специалисти" за 2025 г. и не се налага допълване на текстове.

		бъде ползотворно интегрирана. Считаме, че именно чрез подобни партньорства програмата може да постигне по-широк обхват и реално въздействие върху професионалното и личностното благополучие на педагогическите специалисти в България.		
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „БЕЗ СВОБОДЕН ЧАС“				
1.	**СУ „Свети Патриарх Евтимий“ - гр. Пловдив** **(електронна поща)**	През миналата година усетихме негативния ефект от намаляването с 50% на осигурените средства по заместването на отсъстващите педагогически специалисти. Това се отрази на допълнителните плащания, на които учителите разчитат като мотивация за положеният допълнителен труд. През тази година се предвижда те да намалеят още. Процентът вече е 0,2 от годишния размер на средствата за заплати и осигурителни плащания. Работата по тази програма ни даваше възможност да осигуряваме на сто процента заместване на отсъстващите, като това позволяваше да не се пропуска учебен материал, както и да гарантираме живота и здравето на учениците, осигурявайки им плътна заетост по време на учебните занятия. Програмата е от ключово значение за финансовата стабилност на училищата, затова предлагаме да се пренасочат ресурси от други програми и да се осигурят минимум 0,5 от средствата за заплати и осигурителни плащания по тази НП. Отпадането на Модул 3 от НП „Без свободен час“ поради ниска приложимост също би могло да е опция. Има програми при които финансовият ресурс е останал без корекции /НП „Профилактика и рехабилитация на педагогическите специалисти“/. Тази програма се ползва от ограничен брой педагогически специалисти, докато по-горе цитираната програма е приложими за всички. В ситуация на финансови ограничения е правилно да се даде приоритет на програмите с по-висока ефективност за образователния процес и социалната стабилност.	Приема се за сведение	Средствата са съобразени с общия бюджет на НП „Без свободен час“ въз основа на определените в нея цели, дейности и очаквани резултати, както и с разчетите по бюджета на МОН за всички национални програми за 2025 г.

2.	**Нели Дянкова, заместник-директор в НПМГ "Акад. Л. Чакалов", гр. София** **(електронна поща)**	Предлагам в т.12 Допустими разходи и етапи на финансиране да се добави т.12.1.9. на основание чл.121 от КТ за случаите, когато учител отсъства, защото е командирован да придружава ученици или деца при участие в олимпиади и състезания, включени в Националния календар за изяви по интереси на децата и учениците за съответната учебната година; В такъв случай възнаграждението на заместващите го учители да може да се покрива от НП "Без свободен", а не от бюджета на училището. Мотивите ми за предложението са свързани с обстоятелството че в нашето училище през цялата учебна година има пътуващи учители, ръководители на отбори на ученици, състезаващи се на олимпиади и състезания от календара на МОН и възнагражденията на учителите, които ги заместват не могат да се покрият нито от НП "Ученически олимпиади и състезания", нито от НП "Без свободен час".	Приема се за сведение	Допустимите разходи по НП „Без свободен час“ са съобразени с общия бюджет на програмата въз основа на определените в нея цели, дейности и очаквани резултати.
3.	**Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ)** **(електронна поща и деловодна система Евентис)**	Подкрепяме увеличаването на финансовия ресурс по модул 2 „Без свободен час в детската градина“ (450 000 лв. в сравнение с 156 418 лв. за 2024 г.) Продължаваме да настояваме програмата да финансира осигуряване на заместващи учители не само в групите за предучилищна подготовка (4 – 6 годишни), но и за останалите групи в детските градини. В контекста на ранното детско развитие, определен като един от приоритетите в политиката на МОН, е логично да бъде осигурен непрекъсваем образователен процес и за децата на 2-3 годишна възраст.	Приема се	Промените са отразени в програмата – в т. 11.1. и 13.1. е записано: „…за реално проведени астрономически часове от учители във всички възрастови групи, както и в разновъзрастови групи в предучилищното образование.“
4.	**Диян Стаматов – председател на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ)**	Националната програма "Без свободен час" има за цел да осигури качествено образование и развитие на децата в предучилищна възраст. Въпреки че програмата е основно насочена към училищната система, настоятелно призоваваме за разширяване на обхвата ѝ и включването на детските градини.	Приема се за сведение	Средствата по Модул 2 на НП „Без свободен час“ са увеличени от 156 418 лв. за 2024 г. на 450 000 лв. за 2025 г. Средствата по Модул 2 са съобразени с общия бюджет на

	(деловодна система Евентис)	Осигуряването на заместници на отсъстващи учители в детските градини е важен аспект за поддържане на качествено образование и грижа за децата. За сравнение: Модул 1. „Без свободен час в училище“ 2 910 000 лв. Модул 2. „Без свободен час в детската градина“ 156 418 лв. Увеличаване на средствата по Модул 2 от програмата е стратегически важна стъпка за подобряване на дейността на детските градини и осигуряване на грижа за децата през цялата година, особено в летния период. Увеличаване на средствата за детските градини ще има дългосрочни ползи за децата, семействата и обществото като цяло. През 2023 година програмата поемаше средства в размер на не повече от 0,6% от годишния размер на средствата за заплати и осигурителни плащания на детската градина по утвърдения бюджет за съответната година. През 2025 година процента беше намален на 0,3 % от годишния размер на средствата за заплати и осигурителни плащания на детската градина по утвърдения бюджет за съответната година. Настоящата програма трябва да бъде преработена така, че да показва трайна тенденция за увеличаване на средствата по Модул 2 и трайна и дългосрочна подкрепа за осигуряване на постоянна и качествена грижа за децата в детските градини при отсъствие на педагогически специалист.		НП „Без свободен час“ въз основа на определените в нея цели, дейности и очаквани резултати, както и с разчетите по бюджета на МОН за всички национални програми за 2025 г.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „БЕЗ АГРЕСИЯ ЗА СИГУРНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА“				
1.	**Фондация „Институт за информални иновации” Председател - д-р Таня Желязкова-Тея**	Предложение за изменения и допълнения на Национална програма „Без агресия за сигурна образователна среда“ за 2025 година: 1. Допълнение на т. 2 Цели и обхват на програмата. След т. 5 да се допълни: „включително подкрепата на дейността на ученическите съвети и ученическото самоуправление в училищата от Цел 5.9. „Разширяване на възпитателната функция на	Приема се	Предложението е отразено в текста на програмата. Ученическото самоуправление е залегнало като част от НП "Без агресия за сигурна образователна среда" като

	(деловодна система Евентис и портал за обществени консултации)	образователните институции". Изключително важна цел в новите условия на изменения, които МОН подготвя, вместо увеличаване на санкциите към учениците. 2. Допълнение на т. 3 Показатели за постигане на целите по Модул 2 в края. „ - брой членове на Ученически съвети на паралелки (УСП), Ученически съвети на училища (УСУ) и други структури на ученическото самоуправление - до 1500". Ако МОН показва на цялата образователна система, че не държи да се спазва нормативната уредба в частта й за ученическото самоуправление и се задоволява да отчита само Ученическите съвети на ниво училище, които са ученическо представителство, но не и ученическо самоуправление, как може да се очаква от директорите и класните ръководители като част от тази образователна система да я спазват от само себе си. 3. Допълнение на т. 4. Целевата група по Модул 2. След ученици се добавя „структури на ученическото самоуправление на всички нива". Вижте „Рамкови изисквания за създаване и функциониране на ученически съвети" от Наредба № 13 (21.09.2016) за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование. 4. Допълнение на т. 5 Очаквани резултати по Модул 2 по следния начин: „формирани и развити социално-емоционални умения в учениците, активирано ученическо участие чрез структури на ученическото самоуправление на ниво паралелка и училище и инициативи от ученици за ученици;". Вижте аргументите към допълненията в т. 2. 5. Допълнение на т. 11 Допустими дейности в подточка 11.2.2. и 11.2.5. от Модул 2. „11.2.2. Изграждане на ученически съвети на ниво паралелка и училище и стимулиране на ученическото самоуправление и участие посредством обучения, дейности на ученическите съвети и консумативи за дейността на ученическите съвети;". Вижте чл. 171 ал. 2 от ЗПУО и Рамкови изисквания за		отделна дейност с посочено финансиране. В т. 2. Цели и обхват на програмата е посочена следната специфична цел: „създаване на условия за развиване на ученическото самоуправление и участие като фактор и ресурс за създаване на сигурна училищна среда и за превенция на агресията и насилието". В т. 11. Допустими дейности и срок на изпълнение е посочено» „11.2.2 Изграждане на ученически съвети на ниво паралелка и училище и стимулиране на ученическото самоуправление и участие посредством обучения, дейности на ученическите съвети и консумативи за дейността на ученическите съвети“. Това обособяване на дейността предполага във всяко училище, което кандидатства, да се развие такава дейност на ниво училище, паралелка и ученик. Направено е и допълнение в т. 11.2.5., в т. 12, 13 и 14. В дейността за ученическото самоуправление, която е заложена във формуляра

		създаване и функциониране на ученически съвети" от Наредба № 13 (21.09.2016) за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование. „11.2.5. Провеждане на дейности с учениците, насочени към формиране и развитие на социално-емоционални умения, активиране на техните обединения чрез различни форми на ученическо самоуправление на ниво паралелка и училище, овластяване и смислено участие в живота на училищната общност, осъществяване на инициативи от ученици за ученици и др." Правна неточност и недостатъчност: в ЗПУО няма термин „обединения" и е необходимо легитимно правно уточнение, свързано с политика за спазване на правата на децата/учениците. 6. Допълнения на т. 12 Допустими разходи в Модул 2, както следва: В булет втори: „провеждане на дейности с учениците, насочени към формиране и развитие на социално-емоционални умения, активиране на техните обединения чрез различни форми на ученическо самоуправление на ниво паралелка и училище, осъществяване на инициативи от ученици за ученици и др.;". Вижте аргументите към т. 11.2.5.! Булет четвърти: „пакет от дейности, включващ обучения, дейности на ученическите съвети на ниво паралелка и училище", консумативи за дейността на ученическите съвети;". Вижте правните основания, посочени към т. 11.2.2.! 7. Допълнения към т. 13 Условия и ред за кандидатстване и т. 13.2. Необходими документи за кандидатстване по модул 2. Т. 13.2.2. Формуляр за кандидатстване: „- участници - брой ученици, брой членове на структурите на ученическото самоуправление на ниво паралелка и училище, брой педагогически специалисти, родители;“ Нова т. 13.2.5. „Решение на Ученическия съвет на училището (УСУ) за поети ангажименти в реализацията на проекта от структурите на ученическото самоуправление на ниво паралелки и		за кандидатстване, са описани допустимите дейности за финансиране.

		училище." Ако крепостта, наречена паралелка, не се „превземе" отвътре чрез Ученическия съвет на паралелката и не се задвижи реално принципът ученици контролират ученици в цялата училищна общност, няма да има училища без агресия със сигурна образователна среда. 8. Допълнение към Изисквания към проектните предложения „решението на педагогическия съвет, декларацията за кандидатстване по модула и решението на Ученическия съвет на училището". На младите хора трябва да им се покаже колко е важно тяхното участие в проекта и планираните дейности, както и тяхната отговорност за резултатите. 9. Допълнение към т. 14.2. Критерии за оценка на проектните предложения от т. 14 Процедура за разглеждане и одобрение на проектните предложения Булет четвърти: „Целесъобразност на изпълняваните дейности, наличие на подпомагащи специалисти, планирани обучения, активни структури на ученическото самоуправление на всички нива, специализирани пространства - кътове и др. - до 30 точки. **Мотиви:** Възможности, ценности и ползи, които носи със себе си ученическото самоуправление: -Много по-активно участие в живота на училищната общност и придобиване на социални умения. -Осъзнаване и практикуване на връзката между упражняване на правата и носенето на отговорност като осъзнато гражданско поведение. -Реализиране на гражданско образование за научаване чрез правене (информално учене). -Увеличаване на броя на социално активните деца и млади хора в училището, чрез които могат да се постигат по-високи образователни и възпитателни цели.		

		-Превенция на всички отрицателни зависимости, засягащи учениците в днешно време, като тютюнопушене, алкохолизъм, наркомания, агресивно поведение, тормоз и др. -Подпомагане на общата подкрепа на личностното развитие в училището по чл. 15 от Наредбата за приобщаващото образование (2017).		
2.	**УНИЦЕФ България** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	УНИЦЕФ поздравява МОН за продължаващите усилия по НП за превенция на агресията, насочена към осигуряване на условия за създаване на сигурна образователна среда в детските градини и училищата, създаване на условия за развиване на ученическото самоуправление и участие и за методическа подкрепа на процеса като средство за превенция на агресията и тормоза сред децата и учениците, както и включването на нов модул за развиване на социално-емоционални умения на учениците в начален етап и повишаване на компетентностите на учителите за преподаване на социално-емоционални умения чрез участие в специализирани обучения. УНИЦЕФ изцяло подкрепя становището, че е необходимо разширяването на националната програма, която да подкрепя дългосрочно превенция и интервенция на насилието и тормоза и подкрепящата и сигурна образователна среда чрез цялостния системен подход за работа и включване на всички участници в образователния процес: ученици, учители, родители, представители на местната общност и други заинтересовани страни. УНИЦЕФ изцяло подкрепя становището, че дейностите по програмата са изключително необходими и полезни, отразяващи потребността от създаване на условия за сигурна образователна среда и за методическо подпомагане на този процес. УНИЦЕФ подкрепя включването на детски градини към програмата, което е съществена нужда, изразявана многократно от педагогическите специалисти и училищни психолози в различни	Приема се за сведение	В становището е изразена подкрепа за НП „Без агресия за сигурна образователна среда“ и са изложени мотиви за това. Направеното предложение в НП да бъде заложен механизъм, по който училищата в страната да бъдат насърчени активно да се възползват от методическата подкрепа на УНИЦЕФ, както на етапа на подготовката на проектите, така и в хода на изпълнението на всички допустими за финансиране дейности, ще бъде разгледано. В програмата за 2025 г. са разработени Насоки при кандидатстване, които са методическа подкрепа при изготвяне на проектопредложенията от училищата. В този документ би могло да се насочат училищата към използване на менторите като ресурс за изготвяне на проектите им за участие в НП.

		дискусионни и практически формати, организирани по повод на програмата в последните години. Темата за намаляването на агресията и превенцията на насилието в училище, продължава да тревожи обществото и заинтересованите страни. Според последните данни от международното изследване PISA, в България 12% от учениците докладват, че не се чувстват сигурни в училище като 20% от момичетата и 24% от момчетата докладват, че са били жертва на тормоз поне няколко пъти в месеца. През 2024 година по програмата кандидатстваха над 600 училища, а бяха подкрепени 41. Тази година програмата предвижда отново да подкрепи едва 20 детски градини и до 40 училища. УНИЦЕФ препоръчва бюджетът и обхватът на програмата да бъдат значително разширени. За да подкрепи усилията на МОН за изграждане на сигурна и позитивна среда в повече училища в страната, през 2024 г. УНИЦЕФ осигури повишаването на капацитета на обучените 40 специалисти (психолози и ресурсни учители) от 22 РЦППО към МОН, които да влязат в ролята на ментори за оказване на методическа подкрепа за въвеждане на цялостния училищен подход за намаляване на агресията и превенция на насилието, тестван в рамките на програма “Стъпки заедно”. По този начин УНИЦЕФ се надява, че допринася за системното предаване на опита и знанията и залагането на методическата подкрепа в образователната система поетапно. УНИЦЕФ ще продължи да подкрепя развитието на капацитета на тези специалисти и обучението на нови и през 2025 година, като фокусът на подкрепата ще е развитието на професионалната общност на менторите - методисти, чрез обмен на знания и практики от прилагане на подхода, професионална интервизия и стратегическо планиране на подкрепата в следващите години. В тази връзка УНИЦЕФ изразява становище, че в новата национална програма през 2025 година, ще е добре да бъде заложен механизъм, по който училищата в страната да бъдат насърчени		

		активно да се възползват от тази методическа подкрепа, както на етапа на подготовката на проектите, така и в хода на изпълнението на всички допустими за финансиране дейности. Разрастването на менторската подкрепа е успешна стъпка, но за да бъдат подкрепени училищата да развиват и своя вътрешен капацитет за устойчиво прилагане на програмата, е необходимо да бъдат заложени повече целенасочени обучения за повишаване на капацитета и на педагогическите специалисти. За да бъдат обхванати повече училища, които обучените ментори да могат да подкрепят ефективно методически, е необходимо да се развива паралелно и капацитета на училищата да работят по превенция и да се повишава вътрешната им мотивация да управляват този процес. В тази връзка УНИЦЕФ изразява становище, че е необходимо в Национална програма "Квалификация на педагогическите специалисти" това да бъде предвидено. В допълнение, в съответствие с един от очакваните резултати от националната програма за повишаване на информираността и подобряване на уменията на децата, родителите и учителите по онлайн безопасност и справяне с кибертормоза, УНИЦЕФ ще предостави допълнителни обучения на ментори от РЦППО, училища и деца по тези теми. Вярваме, че това допълнително ще засили този компонент на програмата и заедно с нашите партньори от Център за безопасен интернет ще се ангажираме активно с училищата, в т.ч. извън националната програма.		
3.	**Асоциация на центровете за подкрепа за личностно развитие в България /АЦПЛРБ/** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	Да се даде възможност на ЦПЛР да участват в Модул 3 „Развиване на социално-емоционални умения (СЕУ)" чрез развитие на специализирани програми от ЦПЛР. Дейностите могат да бъдат насочени, както към деца в начален етап на образование, така и при по-големи ученици. Центровете за подкрепа за личностно развитие могат да изпълняват целенасочена работа по отношение на развитие на социално-емоционални умения у децата и учениците.	Приема се за сведение	Модулът е нов – предложен е за изпълнение за първи път и е насочен към учениците от началния етап на основното образование и техните родители, както и към педагогически специалисти в началния етап. След анализ на

				резултатите и ефекта ще бъде обмислено разширяването му в посока ЦПЛР.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „УМЕНИЯ НА ФОКУС“				
1.	**Департамент за информация и повишаване квалификацията на учителите, Тракийски университет - Стара Загора** **(електронна поща)**	Обсъжданата национална програма може да бъде изключително ефективна в предоставянето на научно-теоретична подкрепа при разработването, проектирането и внедряването на нови продукти и услуги за образователните институции. Тя ще подпомогне въвеждането на нови форми и методики, както и на информационни технологии за съвместно преподаване, внедряване на нови модели за персонализирано обучение чрез технологии, в които департаментът активно работи, и то в отдалечени райони. Планираната в програмата работа за трансформация на съществуващите и разработване на нови модели на мениджмънт, лидерско управление, структура на училищната институция и организация на обучението може успешно да се реализира съвместно с многобройни училища, инспекторати и други партньори на ДИПКУ както в страната, така и извън нея, с които вече осъществяваме съвместни дейности. Нашият капацитет може да бъде особено ценен при разработването, създаването и прилагането на нов педагогически дизайн за индивидуализирано обучение, съобразено с парадигмата за работа със силните страни, потенциала на учениците и тяхното благополучие в образователна среда. Тематиката, свързана с личностното развитие на децата и учениците, може да бъде допълнително обогатена с фокус върху невронауките, педагогическата и психологическата диагностика, области, в които специалистите на ДИПКУ работят целенасочено. От опита ни се убеждаваме в нарастващо осъзнаване сред педагогическата общност за значимостта на работата по въпросите	Приема се за сведение	В становището е изразена подкрепа за НП „Умения на фокус“ и са изложени мотиви за това. Изразена е готовност за участие в дейностите по Програмата чрез създаване на методики за измерване на ефективността й, провеждане на специализирани обучения за преподаватели и др. Предложенията са полезни и ще бъдат съобразени в хода на изпълнение, като на този етап няма основание за промяна на дейностите в Програмата. Представените предложенията за подкрепа биха могли да се обсъдят при евентуално разширяване на обхвата на дейностите в надграждането на Програмата през следващата година. Следва да се има предвид, че част от дейностите на Института по образование, като държавно специализирано обслужващо звено, са свързани с информиране и

		на мотивацията за учене, активното учене, придобиването на практически умения за решаване на проблеми, развиване на критическото мислене и кариерното ориентиране, съобразени с индивидуалните потенциали на учениците и потребностите на икономиката. Ние можем да силно да подкрепим програмата в изграждането на хоризонтални връзки, като използваме нашия опит и активност в действащите и приключили международни и национални проекти и програми. Установяваме, че те са много ефективни в повишаването на компетентността на учителите чрез трансфера и прилагането на съвременни инструменти, диагностични и обучителни методи. Идентифицираме следните *възможности за оптимизация:* • Разширяване на покритието: Включване на допълнителни образователни институции, особено в малките населени места. • Подкрепа за педагози: Осигуряване на специализирани обучения и ресурси за учители, с акцент върху дигиталните компетентности. • Устойчивост: Разработване на стратегии за продължаване на инициативите след приключване на програмата. • Информираност: Провеждане на информационни кампании за повишаване на обществената осведоменост. С оглед на нашата експертност и опит, считаме, че целите са ясно и логично формулирани и можем значително да допринесем за постигането им, както и за реализирането на предвидените количествени и качествени показатели и индикативни параметри за изпълнението на програмата. Експертният принос на ДИПКУ би могъл да се осъществи чрез следните форми на експертна подкрепа: • Разработване на инструменти за оценка: Създаване на методики за измерване на ефективността на програмата. • Иновативни решения: внедряване на технологии и		популяризиране на резултати, анализи, тенденции в политиките за развитие на образованието и науката в страната.

		персонализирани подходи в обучението. • Качествено обучение на педагози: Провеждане на специализирани обучения за преподаватели. • Международен опит: Използване на контакти и добри практики от европейски и световни образователни институции.		
2.	**УНИЦЕФ България** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	УНИЦЕФ поздравява МОН за въвеждането на нова програма, която ще подпомогне преподаването на български език и литература, математика, природни науки, технологии и предприемачество, като се фокусира върху значими практически умения. Бихме искали да споделим, че програмата на УНИЦЕФ UpShift, която в момента се провежда пилотно в България в няколко общини, може да допринесе за тези усилия, особено в рамките на модула за финансова грамотност. UpShift е програма за социални иновации за юноши и младежи на възраст 10-24 години, която бързо отключва техния потенциал за създаване на реална и осезаема промяна в живота им и в техните общности. Като предоставя на юношите и младежите основни умения като решаване на проблеми, креативност, сътрудничество, лидерство и комуникация, UpShift ги подготвя да поемат отговорност за настоящето и бъдещето си като предприемачи, служители и глобални граждани.	Приема се за сведение	В становището е изразена подкрепа за НП „Умения на фокус“. Изразена е готовност за участие в дейностите по програмата, особено в рамките на модула за финансова грамотност. Предложението ще бъде разгледано в хода на изпълнение на програмата.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „БЪЛГАРИЯ – ОБРАЗОВАТЕЛНИ МАРШРУТИ“				
1.	**ПГ по хранителни технологии и техника, гр. Пловдив** **(електронна поща)**	В т. 2.2.1. в обхвата на учениците са включени и паралелките в дуална форма на обучение. В т. 4.1. в целевата група тези паралелки не са посочени. Това ни поставя пред въпроса дали учениците от дуална форма на обучение може да се включат в тази Национална програма? Молим този въпрос да бъде изяснен в описанието на програмата, за да се удовлетвори желанието на учениците, обучаващи се в дуална система на обучение.	Приема се	Предложението е отразено в текста на програмата. В т. 4.1. Модул 1 „Образователни маршрути за училищата в страната“ е добавено: „…вкл. и дуална форма (за професионалните паралелки)“

2.	**Диян Стаматов – председател на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ)** **(деловодна система Евентис)**	Необходимо е разширяване на обхвата на НП „България - образователни маршрути“, така че да включва активно и детските градини. Програмата, насочена към учениците, предоставя значителни възможности за развитие на знания, умения и социализация чрез посещения на културни, научни и държавни институции. Същевременно, предучилищното образование остава извън обхвата на програмата, което ограничава достъпа на децата в ранна възраст до тези ценни образователни ресурси. Аргументи за включване на детските градини 1. Ранно формиране на знания и умения Детската градина е ключов етап в развитието на детето, когато се формират основните когнитивни, социални и емоционални умения. Включването на предучилищните институции в програмата би подпомогнало ранното изграждане на патриотични ценности, културна идентичност и интерес към науките. 2. Подкрепа за Стратегията за възпитателната работа (2019-2030 г.) Програмата „България - образователни маршрути“ допринася за изпълнението на мерките за патриотично възпитание, заложени в Стратегията. Разширяването й към детските градини ще позволи по-ранното прилагане на тези мерки, което е в съответствие със стратегическите цели. 3. Осигуряване на равен достъп до образователни ресурси В момента програмата е насочена само към училищата, което създава неравнопоставеност между образователните институции. Включването на детските градини би гарантирало равен достъп до културно-образователните инициативи. 4. Нормативна основа Съгласно чл. 19 от Закона за предучилищното и училищното образование, предучилищното образование е задължително и има ключова роля за развитието на децата. Разширяването на програмата би било в съответствие с този закон.	Приема се за сведение	Изпълнението на Програмата изисква спазването на конкретни условия и ред за провеждане на образователни маршрути по тематичните направления, които затвърждават и надграждат знанията и уменията, придобити в училище с цел активно учене и извън училище; Обхватът на програмата изисква спазването на нормативни изисквания, включително и на Наредба № 10/01.09.2016 г. за организацията на дейностите в училищното образование, като участници в образователните маршрути са ученици от I до XI клас и педагогически специалисти от училището. Предложението за включване на детските градини като бенефициент и за добавяне на нов модул за предучилищно образование би могло да се разгледа за следваща година, при осигурен допълнителен финансов ресурс по Програмата.

		Предложения за промени в програмата 1. Добавяне на детските градини като допустими кандидати > В раздел „Допустими кандидати“ да се включат общинските детски градини. 2. Разработване на специфичен модул за предучилищно образование > Създаване на нов модул „Образователни маршрути за детските градини“, който да бъде адаптиран към възрастовите особености и нуждите на децата. 3. Финансиране за посещения и дейности > Осигуряване на средства за организиране на маршрути до културни, научни и природни обекти, подходящи за деца в предучилищна възраст. 4. Разширяване обхвата на тематичните направления > Добавяне на направления като „Игри и забавления в природата“ и „Приказки от миналото“, които са подходящи за малки деца. 5. Обучение за педагогическия персонал > Провеждане на специализирано обучение за учителите в детските градини относно организирането и провеждането на образователните маршрути. Разширяването на обхвата на националната програма „България - образователни маршрути“ към детските градини ще допринесе значително за ранното развитие на децата, като им предостави достъп до културно-историческото наследство и научните достижения. Това ще осигури равнопоставеност между училищата и детските градини, ще подкрепи изпълнението на стратегическите цели в образованието и ще гарантира качествено образование още от най-ранна възраст.		
3.	**Управителен съвет на Национална асоциация на работещите в центровете за специална**	Описанието, целите, дейностите и резултатите, които се предлагат в изпълнението на програмата дават възможности за посещение и опознаване от учениците със СОП и множество увреждания на	Приема се	Предложенията са отразени в проекта на НП. Навсякъде, където е предложено, са добавени ЦСОП.

	образователна подкрепа /НАРЦСОП/ **(електронна поща)**	националното и културно-историческото наследство, възпитание в дух ; на родолюбие и подкрепа за формиране на национални и европейски ценности. Предлагаме допълнения за включване на ЦСОП в Националната програма по Модул 1 „Образователни маршрути за училищата в страната“ и Модул 3 „Културните, държавните и научните институции като образователна среда“ във всички раздели на програмата, както следва: - Цели на програмата; - Обхват; - Показатели за постигане на целите; - Целева група; - Бюджет; - Допустими кандидати; - Механизъм за наблюдение и отчитане изпълнението на програмата; - Допустими дейности и срок на изпълнение; - Условия и ред за кандидатстване; - Процедура за разглеждане и одобрение на проектните предложения; - Отчитане на проектите.		
4.	**Асоциация на центровете за подкрепа за личностно развитие в България /АЦПЛРБ/** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	Голяма част от центровете в страната развиват дейности, свързани със запазване на българския фолклор, традиции и обичаи, чрез различните изкуства: • Театрално – разработват се театрални постановки свързани с творчеството на български класици, възстановка на исторически събития и места, седенки, приказки, митове и легенди; • Танцово – изучават се различните български народни танци, традиции и обичаи; • Музикално – вокални групи за фолклорно пеене и инструменталисти;	Приема се за сведение	Децата и младежите, включени в дейностите на ЦПЛР, имат възможност да участват в тази НП чрез училището, в което се обучават. Включването на ЦПЛР в посочените два модула би създало предпоставка за двойно участие на едни и същи деца/младежи чрез две

		• Изобразително и приложно – бродиране на шевици, кукерски маски, мартеници, плъст, битови кукли, макети на възрожденски къщи и исторически паметници и други; • Литературно – художествено слово, рецитация на български възрожденски произведения, запознаване с български класици, поети, писатели, създаване на детско литературно творчество, тематично свързано с българската история, национални герои, природа; • Игри и възстановки – пресъздаване на игри от миналото и възстановки на исторически събития. Голяма част от центровете в страната имат творчески формации с дългогодишна история, свързана със запазване на българският дух и родолюбие. Много важно е за тези творчески състави да бъдат част от тази програма, тъй като това ще даде възможност за запознаване отблизо с всичко, което е част от тяхната сценична изява и бит. 2.1.1. Модул 1 „Образователни маршрути за училищата в страната“, 2.1.3. Модул 3 „Културните, държавните и научните институции като образователна среда“ Чрез тези модули децата и младежите включени в дейностите на ЦПЛР ще имат възможност да обогатят своята представа за род и родина и ще усетят българският дух. Пътувайки и опознавайки родината, децата от творческите състави ще съпреживеят своите герои от български произведения и театрални постановки и роли, в които са били участници. Ще видят на живо кукерски маски, обичаи, автентични народни носии, шевици, традиционни музикални инструменти, сечива от бита на българина, къщи, музеи, исторически паметници.		организации – училище и ЦПЛР.
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ЗАЕДНО В ИЗКУСТВАТА И В СПОРТА“				

1.	**Диян Стаматов – председател на Съюза на ръководителите в системата на народната просвета в България (СРСНПБ)** **(деловодна система Евентис)**	Националната програма „Заедно в изкуствата и в спорта“ има за цел да осигури условия за личностно развитие на учениците чрез групови дейности в областта на изкуствата и спорта. Въпреки че програмата е насочена към ученици от I до XII клас, съществуват сериозни аргументи за разширяване на обхвата ѝ, така че да включва и децата в детските градини. Защо детските градини трябва да бъдат включени? 1. Ранно развитие на ключови компетентности: Заниманията с изкуства и спорт развиват важни компетентности като креативност, въображение, екипност, дисциплина и самочувствие. Ранното стимулиране на тези качества е от съществено значение за цялостното развитие на децата и тяхната бъдеща успешна интеграция в обществото. 2. Приобщаващо образование от най-ранна възраст: Включването на детските градини в програмата би създало условия за приобщаващо образование от най-ранна възраст, като се насърчава участието на деца със специални образователни потребности в групови занимания по изкуства и спорт. 3. Насърчаване на здравословен начин на живот: Физическата активност и заниманията със спорт са от съществено значение за здравословното развитие на децата. Ранното формиране на навици за здравословен начин на живот е важна превенция срещу заболявания и затлъстяване в по-късна възраст. 4. Развитие на културни ценности: Заниманията с изкуства като музика, танци, театър и изобразително изкуство спомагат за развитието на културните ценности и естетическия вкус на децата. Ранното запознаване с културното наследство е важно за формирането на национална идентичност. Как детските градини могат да бъдат включени и в какви дейности? Детските градини могат да бъдат включени в програмата чрез адаптиране на дейностите към възрастовите особености и	Приема се за сведение	Националната програма се реализира за първи път през учебната 2022/2023 година. Насочена е към учениците от I до XII клас. Целта на програмата е да се осигурят условия за личностно развитие на учениците чрез екипно взаимодействие при участието и изявата им в колективни спортове и изкуства, насочени към стимулиране на техните интереси, способности и компетентности; засилване на интереса на учениците за участие в групи/отбори за колективни спортове и изкуства; насърчаване на работата в екип и др. Средствата по тази НП се планират в Централния бюджет и се предоставят с постановление на МС (ПМС) по бюджета на МОН. През 2025 г. програмата ще бъде насочена и към учениците със специални образователни потребности чрез дейности, свързани с адаптирани занимания в сферата на изкуствата и спорта, развиващи социалните, емоционалните и двигателните

		възможности на децата в предучилищна възраст. Ето няколко конкретни примера: Модул 1: Изкуства • Музикално изкуство: o Вокални групи за изпълнение на детски песнички и народни песни. o Инструментални групи с прости музикални инструменти (ксилофон, барабани, кастанети, маракаси, триангел). • Танцово изкуство: o Групи за народни танци и модерни танци, адаптирани за деца в предучилищна възраст. o Изучаване на основни стъпки и танци, развиващи координацията и чувството за ритъм. • Театрално изкуство: o Поставяне на кратки драматизации и куклени представления по приказки и детски истории. o Развитие на речта, въображението и уменията за работа в екип. • Изобразително изкуство: o Рисуване, моделиране, апликации и други творчески дейности с различни материали. o Развитие на фината моторика, въображението и уменията за изразяване на емоции. Модул 2: Спорт • Игри и упражнения за физическо развитие: o Занимания за развиване на основни двигателни умения (бягане, скачане, хвърляне, ловене). o Игри с топка, обръчи, въжета и други спортни пособия. • Спортни празници и състезания: o Организиране на спортни празници и състезания между групите в детската градина. o Насърчаване на екипния дух и феърплея.		умения на учениците със специални образователни потребности. След приключване на дейностите за текущия период ще бъде изготвен анализ, в който ще бъдат отчетени изпълнението на дейностите, обхватът, целевите групи, съотносимостта на заложените дейности към отделните етапи в училищното образование. Тогава ще бъде обсъдено направеното предложение и възможността то да бъде взето предвид при бъдещи изменения на Националната програма „Заедно в изкуствата и в спорта“.

Модул 3: Изкуства и спорт за деца със специални образователни потребности

- Индивидуализирани програми:
  - Разработване на индивидуални програми за деца със специални образователни потребности, които отчитат техните индивидуални нужди и възможности.
  - Използване на музика, танци, рисуване и спорт за стимулиране на когнитивното, емоционалното и физическото развитие.

Какви суми биха могли да бъдат включени детските градини?

За да се осигури ефективно участие на детските градини в програмата, е необходимо да се предвиди целево финансиране за всяка детска градина, която желае да участва. Сумата трябва да бъде достатъчна за покриване на разходите за:

- Материали и пособия:
  - Закупуване на материали за заниманията по изкуства (бои, четки, хартия, пластилин, глина, музикални инструменти, костюми, реквизит).
  - Закупуване на спортни пособия (топки, обръчи, въжета, конуси).
- Външни специалисти:
  - Наемане на външни специалисти (музикални педагози, хореографи, треньори), които да водят заниманията по изкуства и спорт.
- Транспорт:
  - Осигуряване на транспорт за посещения на театри, музеи, спортни събития и други културни институции.

Включването на детските градини в Националната програма „Заедно в изкуствата и в спорта“ е инвестиция в бъдещето на децата и в развитието на обществото. Ранното стимулиране на креативността, физическата активност и културните ценности е от съществено значение за изграждането на здрави, образовани и

		успешни личности. С разширяване на обхвата на програмата и осигуряване на необходимите финансови средства, ще могат и децата в детските градини да се възползват от възможностите, които тя предлага.		
2.	**Екип на Националния дворец на децата (НДД) за администриране на НП "Заедно в изкуствата и в спорта"** **(електронна поща)**	Изпращаме Ви предложение за допълнения по НП "Заедно в изкуствата и в спорта" за 2025 г.: - В т. 13 „Процедура за разглеждане и одобрение на проектните предложения“ да се допълни: „НДД обобщава потвърдената от РУО информация от електронната система и предоставя в МОН обобщени списъци по трите модула от програмата.“ - В т. 14 „Отчитане на проектите“ на две места – за двете посочени учебни години, текстът „МОН изготвя обобщен отчет……..“ да се промени на „НДД изготвя обобщен отчет за изпълнението на дейностите, разходваните средства и информация от мониторинга“. Предложението е мотивирано от това, че съгласно т. 9 от програмата директорът на НДД администрира програмата.	Приема се	Предложенията са отразени в текста на НП "Заедно в изкуствата и в спорта".
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА“				
1.	**Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ)** **(електронна поща и деловодна система Евентис)**	В рамките на М**одул 2** „Площадки за обучение по безопасност на движението по пътищата“ част от детските градини изградиха подобни съоръжения, които активно се използват за практическото обучение на децата. В редица случаи остава открит проблемът със заведения, които осъществяват дейност в повече от една сграда (т.нар. „филиали“). Поставеното ограничение, че детска градина не може да кандидатства повторно за средства по модула, затруднява изграждането на площадки в находящите се на втори адрес сгради. Предлагаме ограничението да отпадне в случаите, при които съоръженията са предвидени за изграждане в друга сграда / на друг физически адрес.	Приема се за сведение	Ограничението е включено с презумпцията, че в повечето случаи във филиалите на детски градини има по-малък брой деца отколкото в основните сгради и е много по-целесъобразно през първите години на изпълнение на програмата финансирането да обхване максимално голям брой деца като се насочва към основните сгради на

				образователните институции. Също така трябва да се има предвид, че по-голямата част от детските градини кандидатстват и за двете дейности по модула – вътрешна и външна площадка за обучение по БДП. Тъй като вътрешната площадка е сгъваема и с компактни размери, тя може безпроблемно да се използва на повече от един адрес. След като по-голямата част от детските градини бъдат обхванати от програмата и разполагат с поне една (вътрешна или външна площадка), ограничението за филиалите ще отпадне и те ще бъдат допустими за финансиране.
2.	**Управителен съвет на Национална асоциация на работещите в центровете за специална образователна подкрепа /НАРЦСОП/** **(електронна поща)**	Формирането на умения, навици и компетенции за отговорно отношение и безопасност на движението по пътищата /БДП/ е основана цел във възпитанието на учениците със СОП и множество увреждания в условията на ЦСОП. Включването на ЦСОП в Националната програма предоставя възможности за обогатяване и модернизиране на образователната база и инфраструктура на ЦСОП за обучението по БДП; превенция на рисковете за здравето и живота на децата и учениците със СОП при взаимодействието им с пътната система като участници в движението по пътищата; осигуряване на специализирани	Приема се	Предложенията са отразени в проекта на НП. Навсякъде, където е предложено, са добавени ЦСОП.

		транспортни средства за децата и учениците в неравностойно положение чрез включване в Националната програма. Предлагаме допълнения за включване на ЦСОП в Модул 1 „Подкрепа на обучението по БДП“ и Модул 2 „Площадки за обучение по БДП“ във всички раздели на програмата, както следва: - Териториален обхват на програмата; - Показатели за постигане на целите; - Целева група; - Допустими дейности и срок на изпълнение; - Допустими разходи и етапи на финансиране; - Процедура за разглеждане и одобрение на проектните предложения; - Отчитане на проектите.		
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „СИГУРНОСТ“				
1.	**Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ)** **(електронна поща и деловодна система Евентис)**	Категорично възразяваме срещу изключването на общинските училища от достъп до **Модул 2** „Сигурност в училище“. За поредна година настояваме, че е необходимо да се осигури поне частична държавна подкрепа за изпълнение ангажиментите на общините по решаването на общовалидните проблеми като сигурността. Настояваме за осигуряване на достъп до програмата и за общинските училища, както и за увеличаване на финансовия ресурс по модула.	Приема се за сведение	В рамките на ограничения финансов ресурс по този модул държавата следва да изпълни своето задължение по отношение на държавните училища и сградите държавна собственост, след което може да се потърси възможност за подпомагане на общините, които имат финансови затруднения.
2.	**Димитър Асенов – Директор на Националния Център за повишаване на квалификацията на**	В етапа на обществено обсъждане на НП „Сигурност“, правя следните 2 предложения за изменение в Модул 3: 1. Моля предвидения индикатор да бъде редуциран и в НП да бъде записано – „брой обучени педагогически специалисти от системата на училищното образование – над 1 100 педагогически	Приема се	Промяната е отразена в текста. В т. 3 по Модул 3 е посочен индикатор: • Брой обучени педагогически специалисти от

	педагогическите специалисти **(електронна поща)**	специалисти“ (вместо заложения индикатор до момента над 1 400 педагогически специалисти). Мотиви за направеното предложение – за провеждане на квалификационните курсове ще бъдат сключвани и рамкови споразумения с ректорите на висши училища с професионално направление 1.2. и 1.3. В тази връзка следва да бъдат планирани средства за организационното обезпечаване на обученията във висшите училища, както и за мониторинг от страна на НЦПКПС. 2. Моля да бъде предвидена възможността за прехвърляне на средства от едно перо в друго, в рамките на отделните модули. Мотиви за направеното предложение – при необходимост да бъдат частично намалени разходите за публичност и разходите за провеждане на организационни срещи, като оптимизираните от това средства биват допълнително насочени за квалификация на педагогическите специалисти.	Приема се	системата на училищното образование – над 1100 педагогически специалисти; В публикувания проект на НП е предвидена такава възможност. В т. 6 Бюджет е записано: „Може да се извършват компенсирани промени на средствата между отделните модули и дейности при запазване на целите и обхвата им.“ В проекта на РМС за одобряване на НП 2025 също е предвидена такава възможност.
3.	**Aziti** **(портал за обществени консултации)**	бърза процедура?! Имаше и други предложения за НОВИ национални програми. Моля да подложите и тях на обсъждане. Как преценявате кои програми да бъдат обработени по "бърза процедура" и кои не?! Или тази "работа" е по специален български образователен стандарт и работите за поддържане на българсктие образователни традиции И в стил учителски синдикат...	Приема се за сведение	Мотивите за предлагането на тази НП и за общественото й обсъждане са изложени в публикувания проект на доклад към нея.
ДРУГИ				

1.	**Павел Деспотов** **(портал за обществени консултации)**	**Нова Национална програма "Археология и културно наследство"** Предлагам да се създаде и национална програма Археология и културно наследство, в която новозавършили или завършили магистри да могат да придобият необходимия стаж като заместник-ръководители на археологическо проучване изискуем по член 150 от Закона за културното наследство, защото към този момент много малко хора от завършилите реално стават заместник-ръководители и могат да бъдат вписани в Регистъра на правоспособните археолози към Министерство на културата. А в частта за културното наследство предлагам да бъде обхванатa неговата популяризация, която да бъде дело отново на хора - млади и възрастни, които да популяризират културното ни наследство пред широката общественост. Направих това предложение, защото считам, че проучването, опазването и популяризирането на археологията и културното ни наследство е НАЦИОНАЛЕН въпрос, който винаги трябва да бъде актуален и ефективното развитие на специалност като археологията е тясно свързано с неговото проучване. За да има ефективно развитие едно нещо - само едно нещо трябва да се случи - младите завършили магистри-специалисти да се развиват по своята специалност. Популяризацията, опазването и рекламата на културното ни наследство зависят от целия народ, но и най-вече от младите хора, които са бъдещето на тази страна.	Приема се за сведение	Предложението адресира дейности от компетентността на Министерството на културата. Националните програми за развитие на образованието са насочени към децата/ учениците/ педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование с фокус върху усвояване на ключови компетентности, развитието на способностите и интересите на децата и учениците, откриването и развиването на заложбите и талантите им чрез разнообразни педагогически форми и дейности по интереси, осигуряването на достъп до образование и грижи в ранна детска възраст, формиране на умения и мотивация за учене.
2.	**Aziti** **(портал за обществени консултации)**	Предлагам да добавите НОВА национална програма под името "Ще дойдете ли с нас" или "Ученици канят" или "..." Българската държава не може да организира едно културно събитие за представители на Юнеско, НО младите хора имат не само изключителни организационни умения, но и са много креативни в начина на покана (например за бала). Целта на новата програма нека да е подрастващите да получат пари от държавата, за да поканят преподаватели, например на бала,	Приема се за сведение	Националните програми (НП) за развитие на образованието се изпълняват със средства от държавния бюджет съгласно чл. 280, ал. 3, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО). Чрез разходите за изпълнението им

		и целият процес (от избор на начин на сбъдване през организация до същинското сбъдване на поканата) да бъде документиран от самите ученици, а документацията да бъде съхранена от МОН за анализ. Допустимите разходи да са свързани САМО за "събитието" покана (НО не и за куверта за бала). Освен покани за бала може да се включат и други събития, които са за сметка на учениците и техните родители.		се реализират национални мерки и дейности, чиито цели не могат да бъдат постигнати в желаната степен, ако се финансират само в рамките на средствата по стандарти. Целта на НП следва да е насочена към постигане на напредък в дадена област. Предложената в случая цел „подрастващите да получат пари от държавата, за да поканят преподаватели, например на бала“ е нерелевантна.
3.	**Добри Митрев -** **Председател на УС на Българската стопанска камара (БСК)** **(портал за обществени консултации деловодна система Евентис)**	БСК подкрепя разработването и изпълнението на национални програми (НП) за развитието на образованието, които са в съответствие с приоритетните области и заложените цели в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030) и с Програмата за управление на Република България за периода 2025-2029. В същото време, в процеса на определяне на темите, обхвата и финансирането на националните програми, както и при тяхното изпълнение, наблюдение и отчитане са налице редица аспекти, които намаляват ефективността и очакваното им въздействие върху образователните политики. Във връзка с това отправяме следните предложения: *I. Предложения във връзка с Проекта на Решение на Министерския съвет за одобряване на национални програми за развитие на образованието* 1) В по-голямата си част предложените за обществено обсъждане национални програми действително са насочени към подпомагане	Приема се по принцип	Националните програми за развитие на образованието се изпълняват със средства от държавния бюджет съгласно чл. 280, ал. 3, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО). Чрез разходите за изпълнението им се реализират национални мерки и дейности, чиито цели не могат да бъдат постигнати в желаната степен, ако се финансират само в рамките на средствата по стандарти за издръжка на дейностите по възпитание и обучение на децата/учениците, подпомагане

		постигането на целите на образователната политика, в т.ч. политиките за достъпа, качеството и приобщаването, като тези НП се реализират на принципа на конкурентния подбор. В същото време, друга част от тях по същество представляват инструменти за текущо финансиране на същностни компоненти на учебния процес, които и без националните програми не биха могли да останат без финансиране. При този тип НП става дума за финансиране на всички училища, преподаватели или ученици, като например, в НП „Система за национално стандартизирано външно оценяване“, с която се финансира ежегодното национално външно оценяване. От подобен тип е и НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“, чрез която се предоставят допълнителни средства за изплащане на обезщетения на персонала при намаляване на числеността му, поради промяна в структурата и състава, както и обезщетенията при прекратяване на трудовите правоотношения на друго основание и др. В самата НП е посочено, че необходимостта от оптимизация на структурата на персонала е постоянна, т.е. би следвало да се реализира, независимо от това дали съдържателно попада сред стратегическите приоритети на национални планове и програми за управление. Прави впечатление и значителната диспропорция между финансовите средства, отделени за НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“ с общ бюджет от 127 млн. лева от общия размер на националните програми, като за останалите НП бюджетът е 98 млн. лв. В посочените случаи не става ясно защо финансовият инструмент трябва да е национална програма, както и с каква аргументация повече от половината от средствата за НП се отделят за присъщи дейности и разходи на образователните институции или система. Факт е, че по традиция тези дейности се включват в НП и към момента не се покриват от стандартите за издръжка на образователните институции. Апелираме тази недобра практика –		на равния достъп и подкрепа за личностно развитие, развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностно развитие.

		за финансиране на постоянни или текущи разходи на проектен или програмен принцип, да се прекрати и да се търсят по-ефективни решения. *Предложение за промени:* В Проекта на Решение на Министерския съвет за одобряване на национални програми за развитие на образованието да се включи отделна точка, с която министърът на образованието се задължава до края на 2025 г. да направи критичен преглед на съществуващите национални програми с цел да се прецени кои от тях имат елемент на допълнително финансиране на присъщи текущи дейности и разходи на съответните институции в образователната система и да предложи друг механизъм за тяхното финансиране. Вярваме, че с друг подход за финансиране, не през националните програми, ще се постигнат същите цели и ще се реализират съответните дейности, като в същото време ще се намали административната тежест при реализирането им и ще се постигне по-добра ритмичност при финансирането, доколкото ще се избегне зависимостта от сроковете на приемане на Решението на Министерския съвет за одобряване на националните програми. 2) Цялостната концепция, която стои зад финансовия инструмент „Национални програми за развитие на образованието“, е с ясно обявени цели. Те подпомагат стратегическите цели на основните образователни политики на МОН. В същото време, не е налична обществено достъпна информация, предоставена на вниманието на заинтересованите страни, социалните партньори и обществеността като цяло, за принципите и критериите, според които се продължават, надграждат, прекратяват текущи или се предлагат за финансиране нови НП. *Предложение за промени:* В т. 5 на Проекта на Решение на Министерския съвет за одобряване на национални програми за развитие на образованието да се предвиди добавянето в отчета за изпълнението на програмите на информация не само за непосредствените резултати от изпълнението на НП, но и анализ		След приемането на РМС за одобряване на НП ежегодно се изготвя заповед на министъра на образованието и науката за определяне на екипите за управление и отчитане на националните програми (НП) за съответната година, механизма за работа, правилата и сроковете за изготвяне на отчетите за изпълнението им. В заповедта е определен срок за междинно отчитане на изпълнението на НП към 31 октомври. В междинния отчет се прави преглед на изпълнението на дейностите и постигането на заложените цели/ индикатори към посочената дата. С годишното отчитане на НП се прави анализ на изпълнението на индикаторите и постигането на целите на НП. Ежегодно МОН изготвя и отчет на целите

		за техния принос за стратегическите цели на образованието и изпълнението на съответната управленска програма на правителството, съпроводен с аргументация (включително – финансова) и предложение за продължаването, надграждането или прекратяването на съответната НП, както и предложения и аргументация (включително с финансови параметри) за включване на нови НП. В случай на необходимост, да се предвиди и промяна в крайната дата за изготвяне на отчета, така че предоставената информация да подпомогне планирането на НП за следващата година или, при невъзможност – за по-следващата година. *II. Други предложения* **1)** Предвид увеличаващия се брой на националните програми, както и другите възможности за проектно финансиране с европейски средства, за голям брой, особено по-малки, образователни институции се оказва непосилно да проследят всички подходящи възможности за кандидатстване с различни изисквания и срокове. **Предложение за промени:** При формулирането на новите национални програми за следващи периоди да се предвиди намаляване на броя им и окрупняването им с цел улесняване на кандидатстването на училища и звена към МОН, които в момента са принудени да следят множество малки възможности за финансиране по различните НП с различни изисквания, срокове и формати на финансиране и отчитане, както и да назначават заместник-директори по проектна дейност или да наемат консултанти за разписване и изпълнение на проекти. В допълнение, подходът на консолидация ще оптимизира администрирането на НП и ще улесни проследяването на приноса им за постигане на националните цели и приоритети, заложени в съответните стратегически и програмни документи. **2)** НП имат всички характеристики на проекти и по тази причина следва да се управляват, координират, отчитат и наблюдават като		на администрацията за предходната година, отчет на бюджета на МОН в програмен формат, отчет на изпълнението по НПР България 2030, а веднъж на 2 години МОН изготвя и изпраща в НС Доклад за прилагането на принципите и за изпълнението на целите на предучилищното и училищното образование в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование (по чл. 251, ал. 2). Регулярно се отчита и изпълнението на мерките, залегнали в управленската програма на правителството. Във всички посочени документи се прави анализ за постигането на стратегическите цели на МОН и на провежданите политики, в т.ч. и чрез НП. Срокът за годишно отчитане на достигнатите резултати по националните програми (15 април) е съобразен с Наредбата за финансирането на институциите в ПУО. Разпоредбата на чл. 49 регламентира, че “Ежегодно в срок до 15 април министърът на

		такива. На ниво Европейска комисия, както и в повечето държави-членки на ЕС текуща проектна дейност, финансирана със средства от европейските фондове или от държавния бюджет, е изнесена към тип „Изпълнителни агенции“, подобни на тези по Оперативните програми или в комбинация с тях. **Предложение за промени:** Необходимо е да се обмисли създаването на самостоятелно звено за управление и изпълнение на националните програми или, например, включването на такова към Изпълнителна агенция „Програма за образование“. По този начин ще се възприеме добрата европейска практика за разделяне на дейностите по стратегическо планиране и формулиране на политиките в консултация със социалните партньори и другите заинтересовани страни от процеса на самото изпълнение, отчитане и наблюдение. В противен случай се нарушават основни принципи за прозрачност и ефективност на проектното или програмното финансиране, като се стига до недобрата практика един и същи орган, в случая МОН, да формулира, финансира, изпълнява, наблюдава и отчита дейност с публични средства. **3)** Не всички НП имат проектен цикъл от една година. Иновативни или комплексни проектни идеи като тези в НП „Умения на фокус“ имат надграждащи дейности, надхвърлящи една бюджетна или учебна година, което следва да се отрази в бъдещи НП. **Предложение за промяна:** Предвид на необходимостта от реализиране на цялостния цикъл на дадена национална програма в рамките на две, три или повече години, следва да се обмисли единен подход за реализирането и финансирането им. Годишното финансиране тогава ще се ориентира спрямо дейностите за съответната година. По този начин в проектните идеи могат да се включат и компоненти, някои от които липсващи към момента, но свързани със съответните аспекти на този проектен цикъл – напр., оценка на потребностите, подготвителни дейности и кандидатстване през първата година. Същинското провеждане на		образованието и науката изготвя и публикува на интернет страницата си отчет за изпълнението на националните програми за развитие на образованието за предходната година.“ Наредбата е приета с ПМС № 219/2017 г. и промяната на срока може да се извърши само с изменение на ПМС-то. МОН не изпълнява национални програми. Конкретни бенефициенти са образователните институции и др. организации и те са посочени във всяка НП. Изпълнителна агенция „Програма за образование“ има задължения и отговорности по отношение на средствата от ЕС. НП се одобряват ежегодно от МС, а размерът на публичния ресурс за изпълнението им се включва в ЗДБ на РБ за съответната година. За част от националните програми/модули срокът на изпълнение е краят на бюджетната година - 31.12. а за останалите – учебната година, която започва на 15.09. и е с продължителност 12 месеца (чл.

		дейностите се случва през следващите една или няколко години, а отчитането и разпространението на резултатите – през последната година на цикъла. При посочения подход могат да се търсят дългосрочни резултати и ефекти от програмите (outcomes и impact) и научените уроци за следващ цикъл на НП, вместо предимно наличните към момента непосредствени продуктови резултати (outputs). Подобен тип многогодишни НП са много подходящи и за реализиране на тип „национални инициативи“, които могат да надскочат тясната институционална рамка на МОН и да осъществят взаимовръзката с други политики като социалната политика или политиката по заетостта и др. **4)** Националните програми в голяма степен не предлагат специално насочени дейности за завръщане към учене и увеличаване на броя на младежите над 14-годишна възраст в училище, които са отпаднали от средно образование или не са придобили професионална квалификация и най-често не участват в други обучителни дейности или в заетост. Мерките от активните политики на пазара на труда не обхващат в цялост тази категория учащи, тъй като тя би следвало да е преимуществено отговорност на образователната система. **Предложение за промяна:** В изпълнение на приоритетите за разширяване на ученето през целия живот от Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030 г.), цел 8.1 и цел 8.2, може да се обсъди и приеме многогодишна иновативна НП от типа национална инициатива „Втори/Нов шанс“. Специфична целева група могат да са младежи в категорията 14+, а целта – завръщане към подходящи форма за учене с цел завършване на етап или степен на средно образование или придобиване на професионална квалификация и преход към заетост. Програмата следва да се формулира и изпълнява в сътрудничество с МТСП, социалните партньори и работодателите, и да се базира на надграждане и		101, ал. 3 от ЗПУО). Срокът по всяка НП се определя в зависимост от изпълняваните дейности. За първи път през 2025 г. е предложена тригодишна програма – „Бъдеще за таланти“, в която бюджетът и дейностите са диференцирани по години. Предложението надхвърля обхвата на акта, който е предмет на настоящото обществено обсъждане. Предложено е „програмата да се формулира и изпълнява в сътрудничество с МТСП, социалните партньори и работодателите“, което предполага обсъждане в широк формат и съгласие от страна на всички заинтересовани страни.

		оптимизиране на механизми и инструменти от предходни програми и проекти, които да са насочени към потребностите и възможностите за обучение на тази целева група чрез предлагане на изцяло нова, кратка образователна пътека. Със създаването на Младежки центрове и надграждане на функционалностите на 28 професионални гимназии като Центровете за високи постижения в професионалното образование и обучение се добавя и допълнителни капацитет към настоящата образователна институционална мрежа, с което през следващите няколко години може успешно да се реализира национална инициатива като описаната по-горе.		
4.	**„Частно средно училище Евлоги и Христо Георгиеви“ ЕООД, гр. София, представлявано от Олга Ялъмова** **(електронна поща)**	**1.** Виждаме, че за поредна година учениците и учителите в частните училища са поставени в неравностойно положение в сравнение държавните/общинските училища по отношение на достъпа до Националните програми за развитие на образованието (накратко „Национални/те програми“). Тази неравнопоставеност засяга само формално частните училища, но на практика засяга пряко реалните бенефициенти на националните програми - децата, които се обучават в частните училища (респективно техните родители) и техните преподаватели. От една страна, в последно време се забелязва засилена грижа на държавата чрез увеличаване броя на Националните програми за преодоляване на различни проявления на установени с времето разделения между учениците (например усилията на държавата в посока борбата със сегрегацията и дискриминацията в образованието). МОН отделя нов, допълнителен бюджет (ресурс) за детайлизирано въздействие върху определени групи ученици (Национална програма „Подпомагане на общините за образователна десегрегация; „Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията (чрез подбор“) на Програма „Образование 2021-2027 г.). В същото това време се налага	Приема се за сведение	По отношение на предложението за включването на Частните образователни институции (ЧОИ) в Националните програми (НП) за развитие на образованието за 2025 г. са предприети са всички законосъобразни действия за предоставяне на възможност за участие на децата, учениците и учителите от частните детски градини и училища в дейности по НП за развитие на образованието. Периодично се прави анализ на НП с цел включване на ЧОИ в дейности, по които в предходни години не са били допустими като участници. През 2022 г. за първи път е предоставена възможност по

		впечатлението, че по отношение на друга група ученици (тези обучаващи се в частните училища), държавата не полага дори и базовата грижа за равноправното им третиране с учениците в държавните/общинските училища - конкретно по отношение на достъпа до всички инициативи по Националните програми. **2.** Равен достъп е предвиден само до част от Националните програми. До други Национални програми е предвидена възможност частните училища да участват в тях единствено като партньори/асоциирани на държавни/общински училища (без да са изложени мотиви за това ограничаване). По отношение на някои от Национални програми изобщо не е предвиден достъп на частните училища - например Национална програма „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда", Национална програма ,^1нформационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование", Национална програма „Квалификация на педагогическите специалисти", и Национална програма „Изучаване и съхраняване на традициите и историята на българската армия" и др. Предлагаме, да бъде разширен кръга на бенефициентите по Национална програма „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда". Национална програма ,Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование". Национална програма „Квалификация на педагогическите специалисти". Национална програма „Изучаване и съхраняване на традициите и историята на българската армия" и Национална програма „Заедно в изкуствата и в спорта", като в нея бъдат включени и частните училища като равнопоставени, на държавните/общинските училища, субекти/бенефициенти. **3.** От Доклада на Министъра на образованието и науката е видно, че министерството отново е изложило бланкетните си		НП „Заедно в изкуствата и в спорта“ те да бъдат партньори на държавни и/или общински детски градини и училища. През 2023 г. участието им включва редица дейности по националните програми, при условие че се организират съвместни дейности с учениците от общинското или държавното училище, а обучаваните в тях деца и ученици имат достъп до образователни ресурси/ електронни платформи. Тази възможност поетапно се разширява, като през 2024 г. в пет НП е предвидено участие на частно училище като партньор на държавно или общинско училище – бенефициент по НП, спрямо три такива възможности през 2023 г. Освен възможността за участие като партньори на държавни и/или общински училища и детски градини, 11 национални програми допускат участие на всички училища, в т.ч. и на частните образователни институции (както през 2023 г., така и през 2024 г.), тъй като по

		опасения по отношение на включването на частните училища в Националните програми при равни условия с държавните/общинските училища, тъй като по някои от програмите имало опасност това да се счита за недопустима държавна помощ съгласно Закона за държавните помощи и съдебната практика на Съда на ЕС. Вън от това, в Доклада е записано, че министерството периодично прави анализ на Националните програми с цел да се прецени възможността за включване на частните училища (и детски градини) в дейности, които биха били допустими. На първо място, изложените опасения в доклада са твърде общи, без посочване на конкретни законови текстове (или съдебни решения на Съда на ЕС), които да сочат на този извод. Също така предлагаме изготвения анализ на Националните програми да бъде публичен, за се запознаем с мотивите в него. На следващо място считаме, че включването на учениците и преподавателите от частните училища в Националните програми при равни условия с тези в държавните/общинските училища не следва да се третира като недопустима държавна помощ. Реалните бенефициенти и в двата случая са едни и същи. Училищата са само образователните институции, чрез които се извършва администрирането и реализирането на проектите, без значение от вида на тяхната собственост. Във връзка с отказа частните училища да бъдат включени в Националните програми при равни условия с държавните/общинските училища, преди няколко години поискахме становище от Министерство на финансите на Република България. Министерството на финансите ни отговори със свое писмо изх.№67-00-1/12.01.2022 год. Писмото е с копие до Министъра на образованието и науката, т.е. МОН разполага с него. Министерство на финансите е на мнение, че частните училища не следва автоматично да бъдат изключвани от публично		тези НП се осигуряват общи условия за всички ученици и/или учители. По тях ползватели на предоставяните дейности са пряко децата, учениците, педагогическите специалисти от съответната образователна институция и няма ограничение за достъп и участие. Едновременно с това следва да се отчетат и някои ограничения, в това число разпоредбите на Закона за държавните помощи. Частните детски градини и училища са предприятия, които предлагат образователни услуги срещу заплащане с частни средства, включително такси от родителите на децата и учениците. Предоставянето на бюджетни средства за дейности, които са предмет на услуга, предоставяна срещу заплащане, може да попадне в обсега на Закона за държавните помощи. Дейности като обновяване и модернизиране на образователните институции не могат да бъдат финансирани с публични средства в частните училища и детски градини, тъй

		финансиране, само защото са финансирани и от частни средства. Според Министерство на финансите, съобразяването на Националните програми с режима на държавните помощи, следва да се осъществява от МОН. Считаме, че анализа за който се говори в Доклада на Министъра на образованието и науката следва да се прави заедно с представители на частните училища, пък било то и само заради възможността частните училища да бъдат информирани за конкретните мотиви и логика на Министерството на образованието и науката за изключването на частните училища (т.е. реално на учениците и преподавателите от частните училища) от кръга на възможните бенефициенти по някои от Националните програми. Предвид горното предлагаме, да се създаде работна група, в която да бъдат включени както представители на МОН, така и представители на частните училища, в която да се обсъди ситуацията и да се намери такъв вариант, че частните училища да имат равен (с държавните/общинските училища) достъп до финансиране до Националните програми и съответно да не се стига до положение, при което за децата от държавните /общински училища държавата да полага „супер грижа“, а по отношение на учениците от частните училища грижата да е в голяма степен по-скоро „декларативна“.		като същите би могло да представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Предоставянето ѝ на субекти, които извършват икономическа дейност без оглед на правно организационната им форма и резултат от дейността, вкл. търговски дружества, юридически лица с нестопанска цел или кооперации, каквито са ЧОИ, може да попадне под принципната забрана по чл. 107, пар. 1 от ДФЕС. Това е и становището на Министерството на финансите, изразено в цитираното от г-жа Ялъмова писмо. Дейностите по извършване на ремонти, закупуване на техника, изграждане на допълнителни помещения, са насочени към подпомагане на институцията, а не към ученика или учителя като директен бенефициент на помощта. Осигуряването на финансиране от НП за реализиране на тези дейности в ЧОИ е недопустимо, тъй като са

				директно свързани с тяхната икономическа дейност като юридическо лице. По тази причина не е законосъобразно предоставянето на държавни средства за подобряване на материално-техническата база, обзавеждане, закупуване на материали, консумативи и др., изплащане на трудови възнаграждения и обезщетения, командировъчни разходи и като цяло случаи, в които финансовите средства се превеждат пряко по бюджета на частното училище и ДГ, извън хипотезите на чл. 283, ал. 3 от ЗПУО.
5.	**Тодор Атанасов - Заместник-директор на ЕГ "Иван Вазов", гр. Пловдив** **(електронна поща)**	Оценявам високо предприетите досега стъпки от МОН за осъвременяване на учебната среда. Визията на МОН за развитие на средното образование отделя специално внимание на високото ниво на дигитални умения у учители и ученици, включително грамотност за работа с изкуствен интелект. Важно е да се отбележи, че от тайванска страна има заявен интерес към сътрудничество в сферата на образованието. Например, Националният университет Chengchi в Тайпе вече организира семинари и обучения за европейски партньори, в които са включени и представители от България. Министерството на образованието на Тайван предоставя стипендии и възможности за обучение на чуждестранни студенти, включително български. Тези факти показват готовността на тайванските академични и институционални среди да засилят международния обмен.	Приема се за сведение	Националните програми за развитие на образованието се изпълняват със средства от държавния бюджет съгласно чл. 280, ал. 3, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО). Чрез разходите за изпълнението им се реализират национални мерки и дейности, чиито цели не могат да бъдат постигнати в желаната степен, ако се финансират само в рамките на средствата по стандарти за

		Убедени сме, че едно стратегическо партньорство между Министерството на образованието и науката и тайвански образователни институции би срещнало благоприятна почва и от двете страни. През последните месеци екип на ЕГ „Иван Вазов“, съвместно с колеги от Технически университет София - филиал Пловдив и представители на бизнеса е в активни разговори с тайвански образователни експерти, научни институции и технологични компании. За успешната реализация на подобно сътрудничество с Тайван, предлагам следните изменения и допълнения в проектите на националните програми за развитие на образованието през 2025 г. както следва: • „Обучение за ИТ умения и кариера“ - включване на съвместни инициативи с тайвански технологични университети и компании (напр. виртуални работилници по програмиране или гост-лектори), което ще обогати ИТ уменията на учениците с глобален опит. • „Бъдеще за талантите“ - разширяване на програмата с обмен на талантливи ученици и ментори между България и Тайван или организиране на общи STEM състезания и проекти. Това би мотивирало изявените ученици чрез пряко общуване със свои връстници от една високотехнологична среда. • „Умения на фокус“ - добавяне на дигитални образователни ресурси, разработени съвместно с тайвански експерти, както и внедряване на иновативни методи на преподаване (например проектно-базирано обучение по модел, успешен в Тайван), които да развиват ключови умения у учениците. • „Иновации в действие“ - осигуряване на платформа за обмен на иновативни практики между български и тайвански училища. Чрез споделяне на успешни проекти и политики (напр. използване на смесено обучение, участие на индустрията в		издръжка на дейностите по възпитание и обучение на децата/учениците, подпомагане на равния достъп и подкрепа за личностно развитие, развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностно развитие. Направените предложения надхвърлят обхвата на акта, по който се провеждат настоящите обществени консултации. Тези предложения може да бъдат реализирани чрез разработване на проекти, финансирани със средства по програма Еразъм+, други фондове на Европейския съюз, както и други донорски програми. Форми за такъв вид сътрудничество с друга държава може да се обсъдят само след сключване на Споразумение за сътрудничество. НП за развитие на образованието са разработени в съответствие с приоритетите на МОН по актуални теми и реализиране на мерки при идентифицирани проблеми области за системата на предучилищното и училищното образование. По Модул 3 на НП

		учебния процес и др.), програмата ще придобие международно измерение и ще стимулира новаторското мислене. • „Квалификация на педагогическите специалисти“ - обогатяване на квалификациите на учителите чрез международен обмен и обучения. Може да се предвидят краткосрочни обменни визити или онлайн семинари с тайвански образователни институции, което ще даде възможност на българските учители да почерпят опит от една различна образователна система и да повишат дигиталните си компетентности. Вярвам, че адаптирането на част от компонентите на тези програми към контекста на глобалните добри практики, може да даде на българското образование стратегическо предимство. Считам, че с минимални корекции и отвореност за сътрудничество, България може да се позиционира като образователен мост между Европа и Азия.		„Квалификация на ПС“ има заложени дейности, които се реализират по международни споразумения, като участието в тях има своите условия и регламенти. Международните квалификации могат да бъдат обект на международни програми и проекти, достъпни за педагогическите специалисти на институционално и междуинституционално ниво.
6.	**Асоциация на центровете за подкрепа за личностно развитие в България /АЦПЛРБ/** **(деловодна система Евентис и електронна поща)**	Бихме искали да предложим за следващата 2026 година да бъде разработена специализирана национална програма за ЦПЛР. Центровете за подкрепа за личностно развитие имат широк потенциал за развитие. Създаването на самостоятелна програма за ЦПЛР, която да обхваща всички основни дейности и препоръки, би дала възможност на центровете за осъвременяване, предлагане на нови образователни дейности и услуги и подобряване на материално-техническата база.	Приема се за сведение	Предложението ще бъде обсъдено при разработването на проектите на национални програми за развитие на образованието за 2026 г.